



**MAGYAR AGRÁR-ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM
VADGAZDA MÉRNÖK MESTERKÉPZÉS LEVELEZŐ
TAGOZAT**

DIPLOMADOLGOZAT

BÁCS JÁNOS-ZOLTÁN

**GÖDÖLLŐ
2023**



**MAGYAR AGRÁR-ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM
VADGAZDA MÉRNÖK MESTERKÉPZÉS LEVELEZŐ
TAGOZAT**

A medve által okozott problémák médiamegjelenései Erdélyben 2019-2022 között

Készítette:
BÁCS JÁNOS-ZOLTÁN

Belső témavezető:
KATONA KRISZTIÁN
Habilitált egyetemi docens
Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet
Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék

**GÖDÖLLŐ
2023**

Tartalom

1. Bevezetés.....	2
2. Szakirodalmi áttekintés.....	4
2.1 A barnamedve általános jellemzői	4
2.1.1 A barnamedve viselkedési jellemzői	8
2.1.2 A barnamedve táplálkozási szokásai	10
2.2 Medvék és emberek közötti interakciók.....	13
2.3 A 2019 és 2022 előtti időszak jellemzői a médiában megjelent cikkek tükrében.....	19
2.4 A 2019-2022 közötti időszakban bekövetkezett változások.....	20
3. Anyag és módszer.....	25
3.1 A medvék médiamegjelenésének vizsgálata	25
3.2 A Hargita megyei medveállomány létszámának vizsgálata a szabályozások tükrében.....	26
4. Eredmények	27
4.1 A 2019-2022 közötti medve-ember konfliktusok a médiában	27
4.2 A Hargita megyei medveállomány nagyságának felmérése 2019-2022 között.....	32
5. Következtetések és javaslatok.....	37
6. Összefoglaló.....	42
7. Köszönetnyilvánítás	43
8. Irodalomjegyzék.....	44
9. Nyilatkozat	48

1. Bevezetés

Dolgozatomban a Romániai Hargita megyében 2019-2022 között dokumentált, és média-nyilvánosságot kapott medveészlelések elemzésével foglalkozom. A témaválasztásom apropóját az adta, hogy korábban már készítettem ugyanebben a témakörben egy munkát, amely a 2010-2019 közötti időszakban vizsgálja a témakört. Felvetődött bennem a kérdés, hogy az érintett időszakot követő években hogyan változott a helyzet, és a központi szabályozás változása a gyakorlatban milyen módon érzékeltette a hatását. Emellett érdekelt az is, hogy mivel ez az időszak egybeesett a pandémiás járvány idejével, ilyen világméretű esemény milyen mértékben képes elnyomni az olyan súlyos helyi konfliktusokat, mint a medve-ember viszony Erdélyben.

A történelem során számos esetben jegyezték fel a medvék és az emberek közötti konfliktusok jelenlétét a mindennapokban. Ezek kiváltó okai változatosak, ám minden esetben közös bennük, hogy anyagi károk keletkeztek, és sajnos emberéletek is áldozatul estek neki. Emiatt minden időben igyekeztek az emberek a megfelelő védekezési módokat kialakítani, és mindent megtettek ezen konfliktus helyzetek elkerüléséért.

A vadászat, mint a korábban az egyetlen eredményre vezető megoldás következménye az lett, hogy Európa számos országában kiirtották a medvéket. Az esetünkben érintett faj, az európai barnamedve (*Ursus arctos*) a XI. században eltűnt a Brit-szigetéről (Sepsi és Kohl, 1997), majd Dánia, Belgium és Hollandia területéről is. Az 1600-as években megkezdődött a nagy volumenű kiirtása Németország és Franciaország területén. A Pireneusokban még található néhány példány és nagyobb populációk élnek az olasz Alpokban, a Balkán-félszigeten, és természetesen a Kárpátok teljes hosszában. Magyarországról eltűnt, időnként észlelnek néhány Szlovákiából átkerülő példányt az Északi-középhegységben (Sepsi és Kohl, 1997).

Romániában a kiterjedt, nagy erdőségek kedvező életteret biztosítanak nekik. Emellett az ország EU-csatlakozása és az ezzel járó, medvevadászatot korlátozó szabályozások életbe lépése szintén kedvezett a medvelétszám növekedésének. A román állam nem megfelelő intézkedései sem kedveztek a probléma megoldásának, emiatt nagyon megnövekedtek a medve-ember problémás interakciók. Ugyancsak súlyosbította a helyzetet az a 2016-os intézkedés is, mely szerint eltörölték a beavatkozási kilövési kvótát.

Ennek következtében még inkább megszorodtak a médiában a medveészleléseket, medvék általi károkozásokat, és az emberi sérüléseket, haláleseteket okozó támadásokat bemutató riportok. Ez képezte az egyik alapját annak a kezdeményezésnek is, hogy a

medvekérdés súlyosbodása miatt a központi törvényhozás ismét engedélyezze hivatalosan az éves kilövési kvóták visszaállítását (Kecskés, 2017).

A medvekárok mediatizálásának vizsgálatát elsősorban az online megjelenő tudósítások elemzésével végzem el. A különféle medvetámadásokról és az általuk okozott károkról az érintett terület hírportáljai folyamatosan beszámolnak. Sok cikk és riport a hazai médiában is megjelenik azok közül, amelyek személyi sérüléssel, vagy sajnálatos módon, halálessel végződtek.

Az elemzés módszertana a korábbi munkámban bevált folyamatot követve górcső alá veszi a hivatalos statisztikai adatokat, és ezeket hasonlítja össze a különböző hírportálokon megjelent írásokkal. A vizsgálathoz elsősorban a közismert romániai, magyar nyelven publikáló oldalakat használtam fel. Ezek ismertetése a dolgozatom vonatkozó részében történik meg.

Mindezek segítségével készült el az összesítése a megjelent, medvetámadásokról szóló híreknek, és megvizsgálom azok lakossági, illetve politikai oldalról kiváltott visszhangját is. A téma kapcsán a következő kérdések fogalmaztak meg bennem:

- 1, Hogyan változott a medvékkel kapcsolatos hírek gyakorisága az online médiában a pandémiás időszak alatt? Elgondolásom szerint csökkent, mert mindenki a járvánnyal volt elfoglalva.
- 2, Növekedett-e 2021-ben a medvék által okozott konfliktusok tényleges száma, ami miatt szükség lehetett a szabályozások enyhítésére? Véleményem szerint a 2016-ban bevezetett medvevédelmi törvény miatt az állatok elszaporodása negatívan hatott a kialakult konfliktusok számára.

2. Szakirodalmi áttekintés

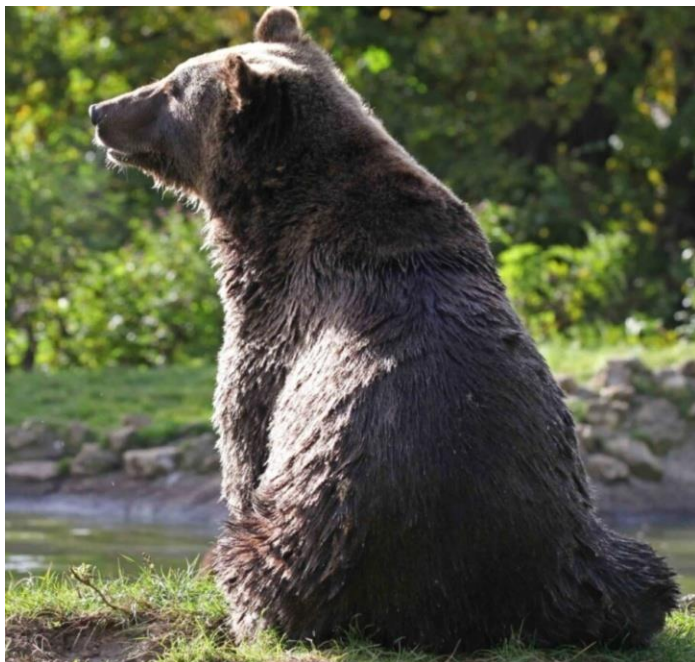
A munkám legelső része az európai barnamedvéről, jellemző tulajdonságairól, illetve a medvék és az emberek között kialakult konfliktusokról megjelent szakirodalmi vonatkozású tényeket mutatja be.

2.1 A barnamedve általános jellemzői

A barnamedve (*Ursus arctos arctos*) szinte minden ember által ismert állatfaj, megjelenéséből és a rengeteg róla szóló történetből kifolyólag. A gerinchúrosok (Chordata) törzsébe, Gerincesek (Vertebrata) altörzsébe tartozó emlősállat (Mammalia). Ragadozók rendje (Carnivora), medvefélék családja (Ursidae) a rendszertanának következő szintjei (Sepsi és - Szeley, 2003).

Az európai barnamedve (1. ábra) kortól és ivartól függően a 85-160 cm-es magasságot is eléri, ha a marmagasságát vizsgáljuk. Hossza a másfél méterestől a 210 cm hosszig terjed. Tömege több tényező függvénye. Egyrészt meghatározza a kora, az ivara, valamint az adott példány általános kondíciója is. Ez alapján a nőstények kisebb testtömeggel rendelkeznek (100-220 kg), míg a hímek akár a 350 kg-os súlyt is elérhetik ideális körülmények között (Sepsi és Szeley, 2003).

1. ábra: Európai barnamedve.



Forrás: <http1>

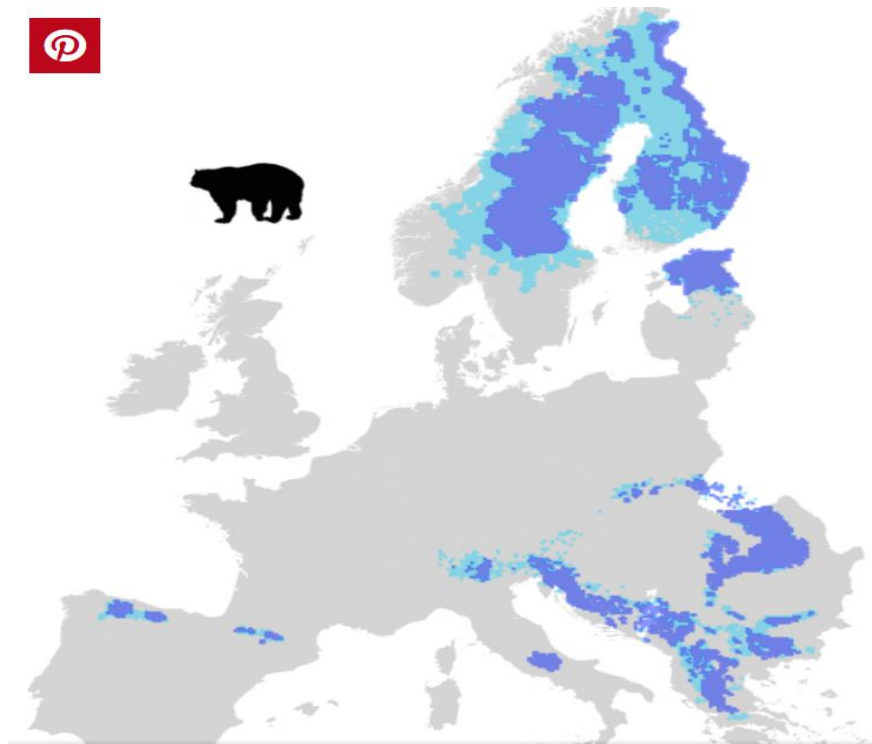
A küllemi jegyei alapján elmondható, hogy megjelenése a barna színváltozatait jeleníti meg. Bundája színe a sárgásbarnától a vörösesbarnáig sokféle árnyalatban fordul elő. Néhány példány esetében az egészen sötét, feketés változatokról is beszámoltak. Ritkán, de albínó egyedekről is készültek már feljegyzések. A bocsok esetében előfordulhat, hogy nyaki részen fehér gallért viselnek. Ez azonban egyéves korukra eltűnik, és egyszínű lesz a szőrzetük. Maga a szőr a vedlés miatt az év különböző szakaszaiban eltérő hosszúságú szokott lenni. A nyári, melegebb hónapokban rövidebb (kb. 5 cm), míg télen, kitavaszkodásig akár a 12 cm-es hosszúságot is elérheti (Pasitschniak-Arts, 1993).

Talpa ötujjú, széles talp, mivel a szakirodalom a plantigrad típusú (talpon járó) fajok közé sorolja. Mindemellet hosszú karmai vannak (akár 10 cm-t is elérik), amelyek nagy segítségére vannak a mindennapi tevékenységekben (ásás, vadászat, védekezés). Mancsai segítségével jól úszik, és gyorsan, könnyedén mászik fára (Sepsi és Kohl, 1997).

A barnamedvék feje kerek és kicsi kerek füleik vannak. Ebből kifolyólag koponyájuk széles. A mindenevőkre jellemző masszív szemfogaik vannak, és fogazata, számszerint 42 db fog, egyaránt alkalmas a növényi és az állati táplálék elfogyasztására. Csontozata masszív, erős, ami megfelelő alapot képez erős izomzatához (Dezső, 2021).

Elterjedése alapján a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) a barnamedvét nem tekinti veszélyben lévő fajnak. Ennek ellenére az az állásfoglalás róla, hogy bizonyos területeken állománya veszélyeztetett. Amásodik ábrát szemlélve nagyszerűen látható, hogy populációi a kontinens bizonyos területein, koncentrálnak találhatók meg. Európa nagyobb részén nem fordul elő a korábbi, évszázadokon keresztül irtóhadjárat következtében (Udo, 2003).

2. ábra: A barnamedve területi eloszlása Európában.

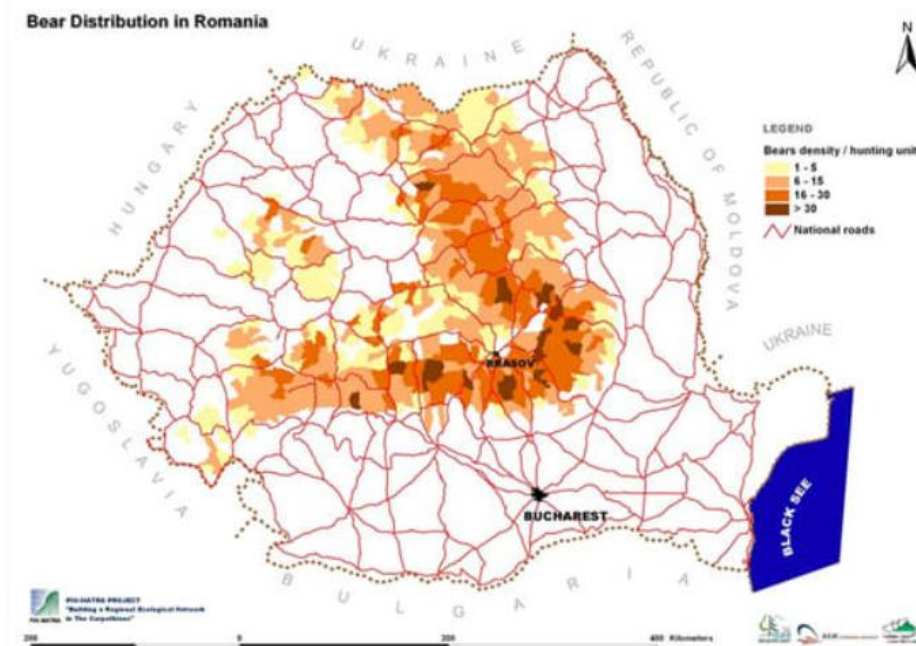


Forrás: <http2>

Az előfordulása a Pireneusok, az Alpok déli része, a Balkán-félsziget és a Kárpátok vonulatára korlátozódik elsősorban, a skandináv területek kivételével, ahol nagy kiterjedésű erdőségek találhatók, és ember által gyéren lakott vidékek. Itt kb. 4000 példányos állományról tesznek említést a források. Emellett az Urál-hegység keleti oldalán, valamint Szibéria óriási erdőségeiben találhatók meg a legnagyobb egyedszámban. A 20. század elején nagyon meggyérült a számuk az orosz területeken, azonban napjainkra újra elérte a múlt század elején tapasztalt nagyságrendet (<http3>).

Romániai elterjedését vizsgálva a múlt század elejéig az egész ország területén fellelhető volt. Azonban a mezőgazdasági területek térhódítása, és az egyre nagyobb mértékű termelési volumen indokoltta tette a síkvidéki területekről történő eltávolítását. Ma a Kárpátokban, Moldova és a Havasalföld vidékein koncentrálódik az ország medveállománya, kb. 7500 példányt számlálva. Ez a mennyiség az Európai Unió összes medvéjének több mint negyven százaléka (<http3>). Élettere területileg mintegy 3-3,2 millió hektárt fed le. Az elterjedését Romániában a 3. ábra mutatja be.

3 ábra: A barnamedve területi eloszlása Romániába.



Forrás: <http4>

A munkámban vizsgált országrész Hargita megye, amely Erdély részét képezi, annak keleti oldalán található. Területe 6639 km² (André, 2014). Elsősorban hegyekkel borított domborzati viszonyok jellemzik (Gyergyói és Csíki havasok, Hargita hegység). A megyei tanács által közzétett adatokból kiderül (Általános Fejlesztési Stratégia 2015-2020), hogy a megye területének mintegy 40 százalékát borítja erdő és erdős jellegű környezet. Ennek nagyobb része tűlevelű fajokkal borított (kb. 75%), míg a lombhullató fajok aránya kb. 25%. Ez a környezet ideális a medvék és az egyéb nagyvadfajok számára.

Kedveli a hegyvidéki erdős területeket (sűrű növényzet, tisztavízü források, legelők). Mindezek ellenére az alacsonyabb, 500 m tengerszint feletti magasságú régiókban is előfordulnak, ahol mezőgazdasági hasznosítású kultúrákból tud táplálékhoz jutni. Szereti életteréül azokat a helyeket kiválasztani, amelyek az erdők és az alacsonyabb növénykultúrák határán helyezkednek el. Változatos táplálékforráshoz jut, emellett biztosítva van számára az ivóvíz és a biztonságot nyújtó menedék is (Mertens és Ionescu, 2000).

A territórium változatos nagyságú lehet, akár az 1000 hektárt is elérheti egyedenként. Ezt befolyásolja az elérhető táplálék mennyisége, a fajon belüli másik ivar jelenléte, valamint az emberi környezet, ezáltal a zavarásának mértéke, és a szükséges nyugalom megléte. A táplálék és vízforrások előfordulnak ugyan, hogy több egyed által közösen vannak használva,

ám sohasem ugyanabban az időszakban. Igénylik birtokolt területük háborítatlanságát, ezért betolakodó fajtársaikkal szemben agresszívan lépnek fel (Swenson et al, 2000).

A területükön kívüli mozgás egyedül ősszel jellemző, amikor a téli álm előtti táplálékszerzési ösztön miatt nagyobb területeket is bejárnak (több 10 km-es vándorlás is előfordul). Viszont ebben az időszakban kerülik egymást, és kerülik az egymás közötti konfliktusokat (Sepsi és Kohl, 1997).

A medvéknek nincs természetes ellensége. Egyedül az emberek jelentenek rá veszélyt. A természetes környezetükben egyedül a farkasok azok, amelyek megtámadhatják a bocsokat, ám a kifejlett egyedeket nem támadják meg. Emiatt egyedül táplálék-konkurenciái lehetnek a farkasok a medvéknek (Pasitschniak-Arts, 1993).

A populációsűrűséget vizsgálva az ideális szám az 1,5-1,6 medve jelenléte 1000 hektáron. A korábban említett 3,2 millió hektárra vetítve ez kb. 5000 egyed jelentene. Azonban a becsült 7500 db medve esetében ez az érték 2,5-es egyedsűrűséget takar. Ez már túlmutat a faj szempontjából a rendelkezésre álló terület eltartóképességén. A túlszaporodás következtében egymás táplálék-konkurenciái lesznek. Kisebbségre lesz az egy példányra jutó élettér is, gyakoribbak a találkozások, ami folyamatos harcokat vált ki. Emiatt fokozódik az agresszivitás, ami a viselkedés megváltozásához vezet. A táplálék és a területszerzés érdekében hamarabb bemerészkedik az emberi környezetbe, ami nem kívánt interakciókhoz vezet (Sepsi és Kohl, 1997).

2.1.1 A barnamedve viselkedési jellemzői

Általánosan jellemző tulajdonságuk, hogy a szaporodási időszak kivételével magányosan élnek territóriumukon belül. Ez nem azt jelenti, hogy nem találkoznak egymással az egyedek, mert a mozgásuk során (vízforrások használata, táplálékkeresés) időnként összefutnak egymással. Ezeket a területi átfedéseket nem védik külön, és nem bocsátkoznak harcba. Azok inkább a territóriumuk egyéb részein jellemzők, amikor annak védelme, vagy éppen terület-elhódítás céljából vállalják fel a konfliktusokat. A magányos életmód feladása a nőstényekre jellemző arra az időszakra, amíg a bocsait nevelik. Azokat szigorúan védik a hímektől, mert előfordul a faj esetében a kannibalizmus.

A medvék közötti hierarchia-rendszer az alábbi módon épül fel:

- kifejlett, domináns hímek
- anyamedvék, melyeknek bocsai vannak
- végül pedig azok a fiatal példányok, amelyek még nem ivarérettek (Maderspach, 2019).

A domináns hímek territóriumuk több nőstény egyed területével is átfedést mutat, elsősorban szaporodási okok miatt. Ennek előnye a nőstények szempontjából az, hogy kisebb eséllyel találkoznak olyan agresszív hímekkel, melyek a saját, vagy utódaik testi épségét veszélyeztethetik. Ebből kifolyólag a fiatal, még nem ivarérett nőstények mozgáskörzete általában az anyjuk területével mutat átfedést, míg a hímek akár több száz kilométerre is kénytelenek elvándorolni (Nina et al., 2016).

A populációk területi sűrűsége időszakonként változó. A bővebb élelemforrások szintén koncentrálhatják egy-egy területen a medvék előfordulását. Ilyen esetekben is igyekeznek elkerülni a verekedéseket, mert azok folyamán súlyos sérüléseket szenvedhetnek, vagy akár halálos kimenetelűek is lehetnek. A populációban betöltött hierarchikus rangsor szerint először a domináns egyedek táplálkoznak, a gyengébb, fiatalabb egyedek pedig csak az ő távollétükben jutnak hozzá az élelemforráshoz (Pop et al., 2012).

Táplálkozás után általában nyugalomra vágnak. Ezt a maguk által létrehozott, megszokott fekvő- vagy pihenőhelyeken teszik meg. Ahol folyamatos az emberi jelenlét, ott általában nappal nem mozognak, vagy csak minimálisan. Inkább éjszakai életmódot folytatnak. Zavarástól mentes területeken viszont bármely napszakban megfigyelhetők. A mozgási aktivitásuk a táplálkozás és az emberi jelenlét mellett függ az időjárási viszonyoktól is. A hidegebb időszakokban kevesebbet mozognak, míg kedvező időjárás idején aktívabbak (Bojarska és Selva, 2012).

Egymás területeit az otthagyt szagmintákról, valamint a fákon található karmolásnyomokról ismerik fel. Ha találkozássra kerül a sor, akkor rangsorban betöltött szerepük szerinti testtartást vesznek fel. A domináns egyed testtartására az alárendelt másik fél szintén testtartással jelzi felé szerepének elfogadott voltát. Abban az esetben kerül sor közöttük harcra, ha azonos korú, ivarú, vagy dominanciájú egyedek találkoznak egymással. Ilyenkor egymás között is hierarchikus rangsort állítanak fel (Sepsi és Kohl, 1997).

Jellemző és ismert tulajdonságuk a téli álm. A téli álm egy alkalmazkodás a téli időszakra jellemző táplálékhiányhoz. A barnamedvék kiáshatják saját maguknak a barlangokat, vagy pedig sziklarepedéseket, természetes barlangokat használnak. Esetenként kidőlt fák gyökerei között, vagy akár a szabadban (például egy fa lombkoronája alatt) is telelhetnek (Sepsi és Szeley, 2003).

A téli álm (melyet sokan nem tartanak valódi hibernálásnak, csak az életritmus lecsökkenésének) közben az állat testhőmérséklete 4-5°C-kal csökken, szívverése pedig a normális 40-50 szívverés/percről 8-10-re csökken. A medvék a téli álm idején nem táplálkoznak, nem isznak, nem vizelnek, nem ürítenek, és a felhalmozott zsírkészletekből

élnék. Bizonyos területeken, a táplálékban gazdag évek vagy az enyhe telek miatt, a medvék egész évben aktívak maradnak. A téli álom megzavarása, illetve a barlang elhagyása a felnőtt egyedek számára kockázatos, a fiatalok számára pedig néha végzetes kimenetelű (Sepsi és Szeley, 2003).

A barnamedve mindenevő, és ezt fogazata és emésztőcsatornájának módosulása is tükrözi. Jól fejlett szemfogakkal rendelkezik, amelyeket védekezésre, zsákmányolásra és a tetemek feldarabolására használ, a nagy őrlőfelülettel rendelkező zápfogai viszont a többnyire növényekből és gerinctelenekből álló étrenddel hozhatóak összefüggésbe. Emésztőcsatornája a húsevőkre jellemző tipikus ragadozó emésztőcsatorna, amely azonban kissé megnyúlt, hogy a túlnyomóan növényi eredetű étrend hatékonyabb emésztését és felszívódását szolgálja. Mivel nem rendelkezik a növényevők szakosodott szerveivel (mint például a vakbél), nem tudja megemésztetni a növényi sejtfalakat, viszont képes hasznosítani a növényi fehérjéknek szinte a felét, valamint a keményítők és cukrok nagy részét. Ősszel rendkívül fontos, hogy magas táp- és energiaértékű táplálékhoz jusson, mivel ilyenkor halmozza fel a téli időszakra szükséges zsírtartalékokat (Hopkins et al., 2012).

A barnamedve hosszú életű faj, amely későn válik ivaréretté, szaporodási ciklusa elnyújtott, reprodukciós (szaporodási) rátája pedig alacsony. A 10-30 napos tüzelést megelőzően, vagy ezt követően egyik ivar sem mutat szexuális érdeklődést a másik ivar irányába. A párosodás május közepe és július között történik. Ebben az időszakban a nőstények akár több hímmel is párosodhatnak. A bocsok január és március között jönnek a világra. Az álom nagysága 1-4 között változik. A medvebocsok születéskor hozzávetőlegesen 0,5 kg-ot nyomnak, a szemük még nincs kinyílván. A kis medvék 2-3 éves korukig maradnak anyjukkal (Domonkos és Kecskés, 2007).

2.1.2 A barnamedve táplálkozási szokásai

A táplálkozási szokásaik vizsgálata fontos alapot képez ahhoz, hogy megértsük az általános viselkedésüket, valamint megértsük azt, hogy miért vállalják be sok esetben az emberrel való találkozás kockázatát is a táplálékszerzés érdekében. A medvék számára hozzáférhető táplálék mennyisége és minősége nagy befolyással van az adott területen élő populáció változásaira. Meghatározza az ivarérettséget a világra jött bocsok számát, a kifejlett felnőttkori testméretet és a kondíciót, valamint hatással van arra is, hogy mekkora territórium van egyetlen példánynak (Mertens és Ionescu, 2000).

Mindenevő állatok, és táplálkozási igényeiket képesek az adott terület által rendelkezésre álló táplálékforrásokhoz, valamint azok változásaihoz igazítani. A gyomruk együregű, vagyis monogasztrikus, és táplálékuk nagyobb részét növényi eredetű ételek biztosítják. Emellett nem áll távotóluk a vadászat és a dögök elfogyasztása sem. Nyilvánvalóan egy adott időszakban a rendelkezésre álló táplálékok fajtáját és mennyiségét befolyásolja a terület elhelyezkedése, a magassági viszonyok, az évszakok és persze az időjárás változásai is. Mérsékelt égövi területeken elsősorban gyümölcsöket és gerinctelen állatokat fogyasztanak el, míg az északibb területeken, ahol ezekből kisebb mennyiség áll a rendelkezésükre, leginkább gerinces állatokkal táplálkoznak (Udo, 2003).

Elfogyasztják a fűféléket, a rovarokat, a mézet és a halakat is. Azok a medvék, amelyek rászoktak a húsevésre, nagyobb vadakat és kifejlett háziállatokat is képesek elejteni. Amelyek kényszerből, szükségből, vagy bármilyen, az élőhelyükön vagy életritmusukban bekövetkezett változásból kifolyólag embert is ettek már, azok közül sok egyed rendszeresen támadja meg az embereket a könnyű zsákmányszerzési lehetőség miatt, mivel az emberek kevésbé gyorsak és kevésbé képesek védekezni az egyéb zsákmányul szolgáló állatokhoz képest (<http2>).

A növényi táplálékok közül az erdőben megtalálható zsemlébb lágyszárúakon keresztül a mohákon át mindenféle vadon és mezőgazdasági kultúrában termő gyümölcsöt elfogyasztanak. Megeszik a gabonaféléket és a gombákat, és kifejezetten szeretik a kemény, héjas terméseket, mint például a bükk és tölgyfák makkja, a mogoró, dió, vagy éppen a gesztenye. Emellett a fellelt fészkeket is kifosztja és mind a tojásokat, mind a fiókákat, mind pedig a fészken költő madarakat egyaránt megeszik (<http3>).

Nem állandó jelleggel táplálkoznak, hanem periodicitás figyelhető meg benne. Táplálkozás után keresik a nyugodt pihenés lehetőségét. A táplálkozás gyakoriságát és az elfogyasztott táplálék mennyiségét a külső környezet hőmérséklete, az állat testsúlya és kondíciója egyaránt meghatározza. Emellett téli álm idején ritkán vagy egyáltalán nem táplálkoznak. Viszont az őszi időszakban a hidegebb idő beköszöntével, jóval nagyobb mennyiségben és több alkalommal vesznek magukhoz táplálékot, a testüket fedő megfelelő vastagságú zsír rétegének felépítése érdekében (<http4>).

A különböző táplálék-típusok, azok hozzáférhetősége és megszerzésének nehézsége mind különböző élelemszerzési stratégiát kíván meg. Nyilvánvalóan a territóriumon belül megtalálható táplálékforrások fogják meghatározni azt, hogy a medvék táplálékszerzés közben tapasztalt viselkedése hogyan alakul, illetve mely tevékenységek jellemzőek elsősorban rá. A rovarok elfogyasztása közben a hangyák, illetve a fakéreg alatt található rovarok felkutatása kevesebb óvatosságot igényel, mint például egy méhkas vagy egy kaptár

kifosztása. Folyók és tavak közelében előforduló tevékenység a halászat és a rákászat, illetve a különböző kételtűek és hüllők elfogyasztása. Ezek hiányában az erdő kínálta vadászati lehetőségek fogják meghatározni az adott állat táplálékszerzési stratégiáját. Amennyiben sikerül a medvéknek nagyobb mennyiségű táplálékhoz jutnia és azt nem tudják egyszerre elfogyasztani, akkor a maradékot elrejtik, hogy azt később fogyasszák el, illetve a nőstények megosztják azt a bocaikkal is. Jó a memóriájuk, és akár több hetes időtávlatban képesek megjegyezni az elrejtett táplálék helyét. A táplálékforrás bősége és nagysága meghatározza a medvék viselkedését is. Amíg a táplálékban bővelkedő helyeken nyugodt, kiegyensúlyozott és óvatos az állat viselkedése, addig az éhség nyugtalanságot vált ki belőle, emellett csökken az óvatossága és fokozódik az agresszivitása (André, 2014).

A medvék ember által lakott területen emberi táplálékokat is elfogyasztanak, illetve sokszor a kukából is kiszedik az ehető ételmaradványokat. Az adott területen élő állatok ürülékenagyszerűen prezentálja azt, hogy elsősorban milyen táplálékfélék jelentik az állat számára az elsődleges forrásokat. Bélcsatornájuk hosszú, akár 22 méter is lehet, viszont emésztetlenül mennek át rajta a cellulóztartalmú növényi maradványok. Ebből kifolyólag a különféle magok, makk és mogyoró héj, illetve karom, szőrés csontmaradványok fontos információkkal szolgálnak az elfogyasztott táplálékok forrásáról a medvék esetében is (Sepsi és Kohl, 1997).

Különböző vizsgálatok (Bojarska és Selva, 2012) megállapították azt, hogy a táplálkozási szokásokat elsősorban az előfordulási területeken tapasztalt környezeti hatások határozzák meg, és másodsorban csak a különböző földrajzi tényezők. Megállapították azt is, hogy amikor a növényi táplálék hozzáférhetősége a fagyok és a havazás beálltával lecsökken, úgy egyre nagyobb mértékben volt tapasztalható a ragadozó életmód megjelenése és az állati eredetű táplálék elfogyasztása.

Kijelenthető az, hogy a szezonálisan elérhető táplálékfélék fogyasztása elsősorban a jellemző, ha csak valamilyen egyéb külső meghatározó tényező, például az emberi tevékenység nem változtatja meg azt. Az állatok téli etetése is hatással van a medvék táplálkozására, hiszen nagyon sok ürülékmintában találtak, illetve a megfigyelések is alátámasztják azt, hogy a különböző vadetető berendezésekben elhelyezett gabona- és takarmányféléket előszeretettel keresik fel és fogyasztják el. Ez azonban a populáció nagyságára kedvező hatással van, hiszen a hibernációs időszak alatt és folyamatosan elérhető táplálék arra készíti az állatokat, hogy mozgásban legyenek, és ezáltal megnő az esélye annak, hogy gyakrabban találkozzanak emberekkel, ami megnöveli a közöttük lévő interakciók számát (Kecskés, 2017).

2.2 Medvék és emberek közötti interakciók

Az emberek és a medvék közötti konfliktusok nem újkeletűek. Már az őskorban is előfordultak, amelyekről a fennmaradt barlangrajzok tanúskodnak. Már ekkor is az egyetlen hathatós megoldásnak a medvék levadászása bizonyult, hogy elődjaink biztonságosabb életkörülményeket tudjanak biztosítani maguknak. A medvék jelenléte környezetükben mind az egyének biztonságát, mind a háziállatok testi épségét veszélyeztette. Ezen felül táplálék-konkurenciát is jelentettek számukra. Az elejtett medvéket elfogyasztották, bőrét ruhaként használták, csontjaikból pedig különféle használati tárgyakat készítettek (Domonkos és Kecskés, 2005).

A későbbiek folyamán a medvék vadászata hobbivá vált, és sokszor csak a tehetősebbek kiváltsága volt. A mind nagyobb volumenű elejtések, és az egyéb ember kiváltotta hatások (urbanizáció, élőhelyek területének nagymértékű csökkenése, környezetszennyezés) következtében a számuk olyannyira megfogyatkozott, hogy populációik védelemre szorultak. A védelem alá helyezés és az állományok kímélése következtében sok helyen ismét megsaporodott a számuk. Néhol olyannyira, hogy ismét veszélyeztetik az emberek mindennapi életét (Kecskés, 2017). A jelenlegi jogi szabályozás és a hatályos állatvédelmi intézkedések jelentősen korlátozzák ezeknek az állatoknak a kilövését.

Az alapján, hogy milyen jellegű a kialakult konfliktus, illetve a kár okozása a medvék által, hogyan és milyen jellegű élő szervezetben vagy tárgyi eszközben történik, több típusát különböztethetjük meg:

- emberi élet veszélyeztetése, személyi sérülések okozása
- emberlakta területeken való felbukkanás, fokozott veszélyhelyzet kialakulása
- emberi ingó és ingatlan vagyontárgyakban okozott károk
- mezőgazdasági kultúrákban okozott károk (szántóföldi növények, gyümölcsösök, méhészetek)
- haszonállatokban (szarvasmarha, sertés, baromfi, juh, egyéb háziállatok) okozott károk
- erdőgazdálkodásban okozott károk
- gépjárművekkel való ütközés
- esetleg ide sorolható még a veszélyeztetett területeken a turizmus hanyatlása

Mindezek az események elsősorban a megváltozott viselkedési és táplálkozási szokásokkal hozhatók összefüggésbe (Kecskés, 2017).

A konfliktusok kialakulásában jelentős szerepet játszik egy adott populáció egyedszáma, elsősorban a túlszaporodásuk, illetve ennek következtében az életterük eltartó-képességének a csökkenése. Bár kerülnek az embereket, és igyekeznek távol maradni tőlük, néhány egyed esetében elmúlik ez az egészséges védekező ösztön. Ezek jellemzően ugyanazok a példányok, vagyis a kialakult konfliktusok szinte minden esetben az ő számlájukra írhatók. A populáció csak kis részét képezik, és viselkedésüknek oka elsősorban a megváltozott táplálékviszonyoknak tudható be (Dolson, 2010).

Az emberi környezet egyrészt beszűkíti a természetes életterüket, másrészt viszont az emberi termelőtevékenység (mezőgazdaság) és az emberek mindennapjai során termelődő hulladék és ételmaradékok egy újfajta táplálékforrást jelentenek számukra. Ezek megszerzése állandóságuk és mennyiségi viszonyaik miatt sok esetben egyszerűbb számukra, mint a természetes táplálékok megtalálása. A szaknyelv az ilyen, emberi környezethez szokott medvéket habituált medvéknek, vagy problémás medvéknek nevezi. Ez nem csak azokat az egyedeket takarja, amelyek valóban veszélyeztetik az embereket, vagy anyagi károkat okoznak, hanem azokat a példányokat is, amelyek rendszeresen keresik az emberi ételket. Már akkor is ezt a kifejezést használják velük kapcsolatban, ha az okozott konfliktus csak egyszeri alkalomra korlátozódik (Skrbinšek és Korfel 2014).

A konfliktusok kialakulásának okaiként számos tényező felsorolható. Az egyes tényezők jelenlétének összegződésefokozottabb esélyt jelent a nem kívánatos interakciók kialakulására. Amennyiben ezek a források csak rövid ideig állnak fenn, vagy időlegesen nehezítik meg a medvék mindennapi élettevékenységét, úgy kicsi a valószínűsége a rendszeres konfliktusok kialakulásának. Minél több zavaró elem jelenik meg a medvék életében, annál nagyobb a veszélye a probléma súlyosbodásának. Vannak elemei, amelyekre nincs közvetlen befolyása az embereknek, és vannak olyanok is, amelyek ellen képesek védekezni, illetve megelőzni azokat (Domonkos és Kecskés, 2007).

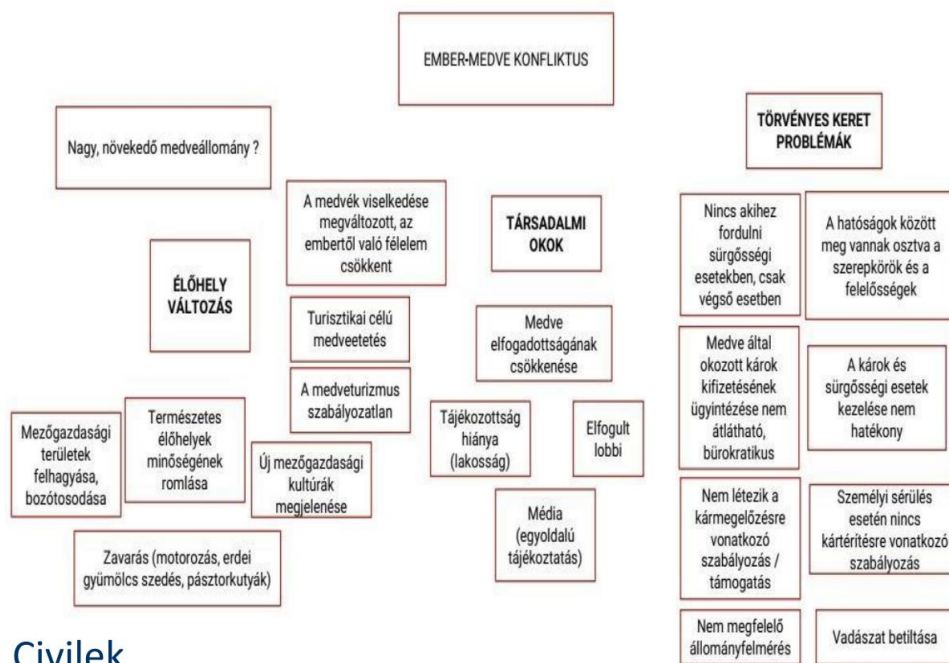
A következő, jellemzően gyakori problémaforrások játsszák a legnagyobb szerepet az ember-medve között kialakuló konfliktusok létrejöttében:

- az évszaki változások
- az időjárás változása
- a természetes táplálékok fellelhetősége
- az életterükben előforduló emberi jelenlét nagysága és gyakorisága
- az emberi jelenlétből adódó humán eredetű táplálékforrások gyakorisága

- medvék kora
- vannak-e bocsai az állatnak
- a humán tevékenység általi zavarás (mezőgazdasági, turisztikai vagy egyéb tevékenységek)
- az állat telelő vagy pihenő helyének megzavarása
- medveadászat
- kutyák megjelenése
- szabadidős tevékenységek (sportok, természetjárás)
- járművek jelenléte (Kecskés, 2017).

A folytatásban az emberek és a medvék között kialakult konfliktusokra vonatkoztatva szeretnék néhány olyan, a helyzetből eredő következményt elemezni, amelyek kialakulása véleményem szerint hátrányosan befolyásolja a probléma lehetséges megoldásait. Ezeket a következményeket összefoglalva a 4. ábrán mutatom be. Áttekintve és kiegészítve megvizsgálom még őket vadászati és erdészeti, illetve gazdálkodói szempontokból is. Azokat a legfőbb, értelemszerűen szinte mindenkire vonatkozó megállapításokat helyezem előtérbe, amelyek általánosságban elmondhatók, majd pedig elsősorban a lakosságra vonatkoztatva kicsit részletesebben is kielemezem az ábrán látható szempontokat.

4. ábra: A konfliktusok kialakulásának következményei.



Forrás: <http5>

Mint az már megállapításra került, a probléma forrása az új politikai szabályozásból kifolyólag az engedélyezett medvevadászat betiltása, és ez által a populáció létszámok nagymértékű növekedése. Ennek következményeként a medvékben csökkent az emberektől való félelemérzet, és mind gyakrabban merészkednek emberjártá környezetbe. A különböző turisztikai és gyűjtögetési célú tevékenységek zavarják az állatokat, mint például a vadon termő gyümölcsök betakarítása, vagy pedig a terepmotorozás. Szintén a turizmus egyik negatív hatása az, hogy a medvék etetésével hozzászoktatják az állatokat a könnyű élelemszerzési lehetőségekhez. Az így kialakult konfliktusok kezelése nem hatékony, nincs a károk megelőzésére célzott támogatás, és a bekövetkezett konfliktusok kezelése sem megfelelő módon zajlik. A medvék által okozott károk megtérítése nehezen átlátható, és szintén nem az elvárt módon működik. Szintén nem tisztázott a személyi sérülések esetén beérkező kárigények megtérítésének folyamata, illetve az ilyen esetekben a felelősségvállalás kérdése is tisztázatlan (<http5>).

A vadásztársaságok csak különleges engedély birtokában lőhetnek ki medvéket, ami nagyméretű bevételkiesést okoz a részükre. Emellett viszont a medveállomány felügyelete és az esetleges megelőző intézkedések terhe ezekre a szervezeti egységekre vannak hárítva, amelyhez anyagi forrást külön nem biztosítanak részükre. A medvék védelme mellett a leghangosabban kiálló zöld és civil szervezetek általában olyan tagokból állnak, akik távol élnek a problémával küzdő vidékektől, ezért nem tapasztalják meg a mindennapokban a medvék tevékenységének káros és hátrányos következményeit (Hargita Megye Tanácsa, 2015).

A gazdálkodók és a méhészek egyre nehezebb körülmények között tudják megvalósítani a tényleges termelési folyamatot, mert szinte tehetetlenek a medvék által okozott károk elhárítása érdekében. Az okozott károk bizonyítása esetén is nagyon bürokratikus úton valósul meg a kártérítés, és a kieső hozamok nemcsak anyagi jellegű hátrányt okoznak a gazdálkodóknak, hanem egyéb termelési ágazatok tevékenységeit is hátrányosan érintik. Példának okáért a növénytermesztés kieső hozamait más forrásból kell pótolni, és az állati takarmány nem megfelelő mennyisége az állattenyésztéssel foglalkozó gazdákat is negatívan érinti. Méhészek esetében a tönkretett kaptárok, illetve az azokból eltulajdonított méz a teljes gazdálkodási évet tönkreteszi, bevétel nélkül maradnak, és sok esetben az is kérdéses, hogy a következő évben folytatni tudják-e a termelést. Ugyanis egyéb módon kell előteremteni a szükséges befektetéseket, és pótolni kell a tönkretett eszközöket, amelyek hiányában a következő évben ellehetetlenül mindenféle gazdálkodási tevékenység (<http5>).

A civil szféra szemszögéből vizsgálva a kérdéskört, egyre gyakrabban fordul elő az, hogy mind nagyobb mértékű feszültség alakul ki a hatóságok és az érintett területek lakossága között. Egyrészt a nem megfelelő háttérszabályozás és a jogalkotásban bekövetkezett változások miatt sokan azt érzik, hogy magukra maradtak a probléma megoldásában. A meglévő bürokrácia, a szükséges támogatások hiánya, a nem megfelelő tájékoztatás, illetve a kívülről érkező politikai lobbi mind azt érezteti az érintettekkel, hogy támogatás hiányában önállóan kell, hogy próbálják megoldani a problémát (Kecskés, 2017).

Szintén következmény, hogy a médiában megjelenő híradások beszámolnak ugyan az emberrel szembeni támadásokról és a különböző károkozásokról, azonban az évek óta megoldatlan politikai kérdések az ügyben csak elnyújtják a megoldások megvalósulásának idejét. Hatékony lépések egyelőre nem történnek az ügyben, csak részeredmények mutathatók fel.

Minden időben igyekeztek az emberek a támadások és kártételek kivédésére megelőző intézkedéseket megtenni. A különböző riasztó eszközök használata vegyes eredményt hozott, és csak ritkán ért el hosszú távú hatást. A legeredményesebbek közé tartoznak a gumi és riasztó lövedékek alkalmazása, valamint az elérhető táplálékok ízének különböző kemikáliákkal való rontása. A rossz ízű étel elfogyasztása után általában a medvék elkerülik az azonos jellegű táplálékforrásokat. Azonban a legeredményesebb módszer a humán jellegű élelemforrások, illetve azok elérhetőségének a megszüntetése (Kecskés, 2017).

A különböző riasztó hatású eszközök és anyagok használatának hosszú távú hatásai különbözőek. A tapasztalatok szerint akkor alkalmazhatók a legeredményesebben, ha az érintett példányzavaró viselkedésének korai szakaszában sikerül azokat alkalmazni. A medvék viselkedésének embert és emberi tulajdont veszélyeztető magatartás kialakulásának kezdetén sokkal nagyobb hatásokkal alkalmazhatók a riasztó hatású eszközök és anyagok, mert ilyenkor nincsenek hozzászokva. Viszont ebben az időszakban folyamatosan kell a védekezésre, megelőzésre használt módszert működtetni, a nagyobb eredményesség érdekében. Ezekhez a módszerekhez folyamodnak az emberek akkor is, ha a konfliktus alanyát nem engedélyezik kilőni. A kilövés sem mindig hathatós megoldás, mert a medve fajtársai ugyanúgy problémákat okozhatnak. A kilőtt egyed territóriumát más medvék veszik birtokba, és az interakció kialakulásának ugyanúgy fennáll a későbbiekben a veszélye (Kecskés, 2017).

A Skrbinšek és Korfel (2014) által írt tanulmány véleménye szerint a legeredményesebb megelőzés a humán eredetű táplálékforrások megszüntetése, felszámolása. Véleményük

szerint ez a kilencven százalékos hatékonyságot is meghaladja. A folyamat sikeréhez szélesebb körű emberi összefogás szükséges. Minden érintett lakosnak szigorúbban kell kezelnie az ételhulladékok tárolását, meg kell erősítenie a kistermetű háziállatok védelmét. A lakóhelyük környékén célszerű nagyobb nyílt teret hagyni, főleg az erdős területek mellett. A mezőgazdasági hasznosításban pedig a kisebb, medvék zsákmányául is szolgáló állatok (juhok, baromfi, kecske) tartása helyett a szarvasmarha és a bivaly tartása lehet eredményre vezető. Ezeket ugyanis jóval kisebb valószínűséggel fogják megtámadni. A támadások megtörténte esetén pedig hatékony lehet a riasztó spray használata. A medvék ellen kitalált riasztó hatású vegyületek az állatok testi épségében nem okoznak kárt. Általában az emésztésükre van negatív hatással, vagy pedig a tápláléknak adnak rossz ízt (pl. a tiabendazol). Hatása úgy jelentkezik, hogy elfogyasztása után mintegy másfél-két órával émelygést és hányást vált ki az állatból.

Mégis eredményesség szempontjából az olyan eszközök váltak be leginkább, amelyek fájdalmat okoznak az állatoknak. Ezek lehetnek lövedékek (gumi vagy kőso töltet), csapdák, vagy bármi, amely kisebb sérülés okozásával vált ki fizikai fájdalmat belőlük. Ezek eredményessége nem csak a riasztó hatásukon múlik, hanem arra is felhasználhatók, hogy a medvék ezzel megtanulják azt, hogy az emberi települések és környezet látogatása számukra fájdalmas következményekkel jár. A kiváltott hatás által a humán környezethez való alkalmazkodás és az emberi eredetű táplálékforrások felkutatása veszítene számukra vonzerőjéből, és az alkalmazkodási folyamat is sikertelenül valósulna meg (Kecskés, 2017).

Szintén megoldásként tekintenek arra a lehetőségre is, hogy a konfliktusokat okozó medvéket áttelepítsék más területekre. Ehhez azonban be kell fogni őket, meg kell oldani a szállításukat, ami hozzáértő munkaerőt, másrészt pedig anyagi forrásokat igényel. A hatékonysága sem a legjobb, mert akár sok száz kilométeres távolságból is képesek visszatérni a saját területükre, másrészt pedig a territoriális viselkedésükből kifolyólag korántsem biztos, hogy képesek megmaradni az élettérben. Alkalmas terület is kevés áll rendelkezésre, ami szintén nehezíti a feladatot. Emellett a konfliktus helyszínén gyakran egy másik medve jelenik meg és veszi át a korábbi egyed zavaró szerepkörét. Így ez a megoldás csak ideiglenes hatékonysággal működik (Pop et al., 2012).

2.3 A2019 és 2022 előtti időszak jellemzői a médiában megjelent cikkek tükrében

A korábbi munkámban (Bács, 2020) elvégzett vizsgálat alapján összesítve az 1. táblázatban mutatom be a médiában, az általam használt oldalakat tekintve a 2013.04.23 és 2019.12.03 közötti medvekárokról vonatkozó cikkek számát. Ezeket a leginkább hitelesnek tartott hírforrások segítségével próbáltam meg összesíteni. Azért ezeket az oldalakat választottam ki, mert elsősorban a helyi hírekkel foglalkoznak, és olyan események is szerepelnek a weboldalaikon, amelyek a nagyobb, országos felületeken nem jelennek meg.

1. táblázat: Erdélyi medvekárokról vonatkozó hírek száma évekre lebontva 2013-2019 között

Év	Transindex	Maszol	Székelyhon
2019	12	21	26
2018	11	25	27
2017	8	27	35
2016	-	4	-
2015	2	7	-
2014	-	4	-
2013	1	1	-
Összesen	34	89	88

Forrás: saját szerkesztés

A Transindex hírportál összesen 34 cikket közölt ebben a periódusban különböző Hargita megyei medvekárokról. A maszol.ro oldalon összesen 89 Hargita megyei medvekárról közölt hír volt megtalálható. Végül, a szekelyhon.ro oldalon az online archívum csak 2017.03.03-ig volt elérhető, így csak visszamenőleg 3 évre tudtam hozzáférni a hírportál által publikált cikkekhez. 2017.03.03 és 2019.12.25 közötti időszakban a Székelyhon hírportál 88 cikket közölt Hargita megyei medvekárokkal kapcsolatosan. Összesen, a három hírportál online archívumából, 211 cikket sikerült elérni és megvizsgálni.

Kicsit elemezve a kapott számokat, egyértelműen látszik, hogy a csak hároméves archívum ellenére a szekelyhon portálon találtam a legtöbb, témához kapcsolódó híradást. Szintén látható az is, hogy vannak olyan évek, amelyek során csak egy vagy kettő, vagy egy ilyen jellegű publikáció sem született. Viszont látható az a tendenciális növekedés, ami 2017-től kezdődően mutatja az esetszámok ugrásszerű emelkedését. Ez több okra is visszavezethető. Ezek közül az első a medve-ember konfliktusok számának növekedése, a másik pedig a halálos kimenetelű balesetek gyakoribb megjelenése kapcsán kapott nagyobb médianyilvánosság. A leglátványosabb a változás a maszol.ro portál esetében, ahol a kezdeti

1-4 cikk hirtelen 27-re ugrott fel. Átlagosan mintegy négyszeresére emelkedett az ilyen témájú publikációk száma.

Azt mindenképpen fontosnak tartom megemlíteni, hogy a táblázatban szereplő 211 médiában közzétett esemény nem mindig jelent különálló medvetámadásról megjelent híradást. Mélyebben vizsgálva a cikkeket, ugyanazt az eseményt némely esetben mindhárom weboldalon megtalálhatjuk. Emiatt szükség volt arra, hogy az azonos híradásokat kiszűrve, azokat egyetlen esetként azonosítva vizsgáljam meg a megjelent tudósításokat. Így már leszűkítve a számokat, összesen 137 különálló, medve és ember közötti konfliktusról beszámoló cikket sikerült azonosítani 2013 és 2019 között.

2.4 A 2019-2022 közötti időszakban bekövetkezett változások

A korábbi szabályozást szeretném először is röviden felvázolni, a könnyebb érthetőség és áttekinthetőség céljából ebben a fejezetben, majd pedig kitérek az azóta bekövetkezett változásokra. A romániai EU-s tagság létrejöttékor (2007.01.01) az országnak a jogharmonizáció keretében el kellett fogadnia a Berni Egyezményben foglaltakat, valamint az ezt kiegészítő 92/43 EGK számú irányelvet. Ezek kijelentik, hogy az Európai Unió területén szigorúan védett fajnak számít a barnamedve, és ennek értelmében mindenféle zaklatása és vadászata tiltott. A fent említett kiegészítő irányelven kívül semmilyen más szabályozás nem rendelkezik a nagytestű ragadozók elleni védekezési módokról.

A romániai jogszabályok és törvények több esetben is rendelkeznek a medvékkel kapcsolatos eljárási lehetőségekről. A 2006-ban megjelent 407/2006-os Vadászatról és a vadállomány védelméről szóló törvény volt az alapvetően irányadó. Az 1. cikkelye szerint definiálva van az optimális populációlétszám, amely szerint ez akkor valósul meg, ha egy adott populáció nem jelent veszélyt a területen élő emberekre, és élettevékenységeik csak minimális mértékű károkozással járnak. A 19. cikkely tér ki azokra az esetekre, amikor engedélyezhető egy medve kilövése. Ez akkor valósulhat meg, ha a populáció gyérítése válik szükségessé, vagy pedig olyan kivételes esetekben, amikor a medvék rendszeresen kárt okoznak, vagy emberi életet veszélyeztetnek. A kilövés engedélyezése a központi környezetvédelmi szerv hatásköre. Ezek alapján a környezetvédelmi minisztérium kilövési kvótát határozott meg területi egységekre vonatkozóan. Minden vadászterületen a populációnagyság, a kártételek száma és súlyossága, illetve az emberek veszélyeztetettségi foka alapján került megállapításra a kilőhető medvék száma.

Ezek a számok a következő módon alakultak a vizsgált években:

- 2015-re 550 db-ot határozott meg az 1575/2014-es számú rendelet 2. cikk (<http7>).
- 2016-ra 540 db (1439/2015-ös rendelet) (<http8>).
- 2016-tól eltörlésre került a beavatkozási kvóta a WWF (Természetvédelmi Világalap) romániai szervezetének civil online fórumon indított petíciója miatt.

Ennek következtében kizárólag csak akkor adtak ki kilövési engedélyt, ha az állatok emberéleteket veszélyeztettek, vagy nagymértékű gazdasági károkat okoztak. Viszont éppen az intézkedés miatt számuk meghaladta az optimálisat, és mind gyakrabban bukkantak fel ember lakta településeken. A 72/2017 vészhelyzeti rendelet alapján a Belügyminisztérium és a Vészhelyzeti Főfelügyelőség (IGSU) a Speciális Távközlési Szolgálat által nyújtott technikai segítség által „RO-ALERT” néven futó lakossági figyelmeztetési rendszert dolgozott ki és üzemeltet (<http9>). A rendszer lényege az, hogy a különböző veszélyhelyzetek esetén az érintett lakosság számára mobiltelefonon keresztül, szöveges üzenetben küldenek figyelmeztetést, az adott vészhelyzetről informálva az embereket. A lehetséges probléma források között szerepelnek a különböző időjárási szélsőségek (viharok, nagy mennyiségű havazás), árvízhelyzet, egészségügyi vészhelyzetek, mint például a covid-19 járvány idején kapott értesítések; az esetleges terrortámadások, vagy bármilyen más egyéb jellegű történések, amelyek veszélyeztethetik a lakosság épségét vagy mindennapi életét.

Az érintett területeken gyakran küldenek figyelmeztetést különböző medvetámadásokról, vagy akár arról is, hogy medvét észleltek lakott terület környékén. Vajda (2019) írt arról, hogy a Környezetvédelmi Minisztérium kidolgozott és elfogadott még 2018-ban egy Romániára érvényes medvevédelmi tervet. Ennek elsődleges szerepe a medveállomány megőrzése és olyan populáció méretek kialakítása, amelyek még optimálisak ahhoz, hogy a medvék képesek legyenek harmóniában együtt élni az ország állampolgáraival. A 625/2018-as számú határozat a romániai közlönyben, annak az 549. számlában lett közzétéve (<http10>). Megállapítása alapján a faj védelme megfelelő eredményeket mutat, és az ország barnamedve állománya az elmúlt időszakhoz képest növekvő számokat produkál. Javaslatként fogalmazza meg azt, hogy a vadászatot, vagyis az állomány gyérítését úgy kell alkalmazni, hogy az elvárt optimális szinten tudják országos viszonylatban tartani a medve létszámot.

Úgy fogalmaz, hogy a medveállomány kezelési eszközeként kell alkalmazni az állatok kilövését. További célokként fogalmazza meg az élőhelyek megőrzését, valamint a medvék és emberek között kialakult konfliktusok megelőzését, emellett a károk mértékének visszaszorítását is. Szintén lényeges eleme a medvék által károsított személyek részére

nyújtandó kárpótlások mértékének és kifizetésének megállapítása is. A kárpótláson kívül hangsúlyt fektet a különböző megelőző és védekező eszközök beszerzésének támogatására is. Említést tesz arról a lényeges tényről is, hogy megfelelően kidolgozott jogi háttérrel nem rendelkezik Románia a medvék által okozott személyi sérülések és nem mezőgazdasági jellegű károk esetén alkalmazandó eljárásrendek kapcsán. Javaslatként megfogalmazza azt, hogy az érintett megyék medve állománya, illetve populáció nagysága alapján kell kidolgozni éves szinten a beavatkozási kvótákat, vagyis ez alapján kell meghatározni az engedélyezett kilövések vagy befogások számát is ([http11](#)). Mivel mind tartalmában, mind pedig hatékonyságában ez az akcióterv nem érte el a kellő hatékonyságot, ezért módosító indítványt nyújtottak be azzal a javaslattal, hogy ideiglenesen engedélyezze az ország törvényhozása öt éves időintervallumra a medvék feltételesen vadászható fajok közé történő áthelyezését. Azonban ez az indítvány szembement az Európai Unió által meghatározott irányelvekkel, ezért elutasításra került, és a medve ezután is szigorúan védett faj maradt (Vajda, 2019).

2019 január 9-én a 413/2019. számú javaslat keretében kívánták módosítani a 407/2006-os vadászati törvényt. Ennek 6. cikkelyét kiegészítve bevezették éves szinten meghatározva a beavatkozási és megelőzési kvótákat a problémát okozó nagyragadozók tevékenységének mérséklése érdekében. Eszerint a szaktárcának adott év május 15-ig meg kell határozni ezeknek a kvótáknak az adott évre vonatkozó nagyságrendjét. A javaslat elfogadásra került és pontosan egy évvel később kihírdették a 13/2020 jogszabályt, ami rendelet szintre emelte ezt a korábban meghatározott javaslatot ([http12](#)).

2022 februárjában a Transindex.ro híroldal tájékoztatta az olvasókat arról a hírről, hogy a romániai környezetvédelmi minisztérium honlapja nyilvánosságra hozott egy statisztikát, amelyben leírásra kerül, hogy a 2020-as és 21-es évben 47 regisztrált medvetámadás történt az országban. Ez a szám azokat az eseteket takarja, amikor közvetlenül emberre támadtak ezek a ragadozók, és személyi sérülés is történt. 2974 esetben regisztráltak olyan konfliktust, amikor valamilyen károkozás írható a medvék számlájára. A vizsgált két év tekintetében a károkozás nagyságrendje 6,8 millió lej volt. Szintén kiemeli a statisztika azt, hogy Székelyföldön történik a legtöbb interakció a medvék és az emberek között. Csak Hargita megyében 14 esetben támadták meg az embereket a medvék, és a keletkezett kár több mint 40%-a Hargita és Maros megyékben lett regisztrálva. A veszélyeztetettség mértékét jól érzékelteti az a szám, hogy a második helyen álló Prahov megyében csak a harmada, azaz öt ember elleni támadás került feljegyzésre. Az anyagi károk tekintetében Kovászna, Brassó és Szeben megyékben okoztak jelentős problémákat a medvék.

A probléma elhárítása érdekében a 2022-es évben egy rendelettervezetet mutatott be a Környezetvédelmi Minisztérium a weboldalán, amelyet közvitára is bocsátottak. Ez alapján 2022-ben 220 darab medve kilövését engedélyezték. 80 esetben a beavatkozási kvóta azokat az állatokat engedélyezi kilőni, amelyek közvetlen veszélyeztetik a lakosság biztonságát vagy pedig az emberi életet. Ezeket az állatokat a helyi környezetvédelmi hatóságok engedélyével lehetne levadászni. Megelőzés szinten további 140 példány kilövésének engedélyezését tervezte a hatóság. Ez azokon a területeken valósult meg, ahonnan az elmúlt évek során a legtöbb bejelentés érkezett a medvékkel kialakult konfliktusokról.

Mint tudvalevő, korábban évente körülbelül 450 medve kilövését engedélyezték, azonban 2016-ban az akkori kormány betiltotta a medvék mindennemű vadászatát. Ez viszont nagyon megnehezítette az érintett területek lakosságának életét, mert a faj elszaporodásával egyre többször alakult ki az emberek és a medvék között olyan interakció, melynek során személyi sérülés vagy nagyobb mértékű anyagi kár keletkezett. Tánczos Barna környezetvédelmi miniszter szerint az érintett településeknél 1 és 3 közötti medve kilövése hathatós segítséget jelenthet a probléma elhárításában. Rávilágított arra is, hogy a problémás állatok, illetve a megváltozott táplálkozási szokások és az emberre fokozottabb veszélyt jelentő viselkedés kialakulása nem múlik el nyomtalanul, és ezen állatok áttelepítése nem fogja megoldani ezt a problémát. Az áttelepített egyedek vagy visszatérnek korábbi élőhelyükre, vagy pedig a telepítés után az új környezetünkben is folytatni fogják ezt a deviáns, emberre és ingóságokra veszélyes viselkedési formát. Az ebben a rendeletben meghatározott kvóták csak adott évre érvényesek, és a kvóta kimerülése után újabb kilövés csak rendkívüli esetben kérelmezhető. A meghatározott kvóták a következő módon néztek ki 2022-ben:

- Hargita megyében 35 darab;- Maros megyében 25 darab;
- Kovácsna megyében 13 darab;- Brassó megyében pedig 11 darab medve kilövését végezhetik el a helyi vadásztársaságok.

A vizsgált ciklus és a jelenlegi időszak tekintetében több érintett szakember is úgy nyilatkozott, hogy medve kérdés terén egyre súlyosabb problémák állnak fent. Kiss Judit, a Székely Hírmondó oldalon idén januárban megjelent írásában ([http13](http://13)) idézi Benke József erdőmérnököt, a Zetelaka és Társai Vadász és Horgász Társulat elnökét, mint a témában konzekvens és érintett, hitelesnek tekinthető forrást. Véleménye szerint nem csak a jogszabályi változások, hanem a szokatlanul enyhe téli időjárás is problémát jelent a helyzet

súlyosságával kapcsolatban, mert az évszaktól nem megszokott enyhe időjárás következtében a medvék nagyobb része nem alszik téli álmot.

Folyamatosan keresik a táplálékot, mindemellett jó kondícióban is vannak. 2022-ben Hargita megyében rendkívül jó volt a termés a bükkösökben, rengeteg makkot találtak az állatok a földeken, és a medvék a makk fogyasztása mellett zsákmány állatokat is megtalálnak ezeken a területeken. A jó kondíció és a testükön lévő zsírréteg következtében a tél hidegebbre fordulásával sem szükséges már hibernálódniuk, mert a felhalmozott tartalékjaik elegendőek arra, hogy a keményebb körülményeket és a nagyobb hideget is ébren át tudják vészelni. Nagytestű példányokkal csak ritkán találkozni, a látható példányok legnagyobb része közepes méretű. Szintén nem látni anya medvéket, mert azok már utódokat nevelnek, a bocsok is ebben az időszakban jönnek a világra.

A cikk megemlíti azt is, hogy 2022-ben 26 alkalommal történt emberrel szembeni medvetámadás Hargita megyében, ami véleményük szerint csak egy kisebb, a valóságtól eltérő adat, hiszen ezeket az eseteket nem minden esetben jelentik be, illetve nem minden esetben szereznek róla tudomást a hatóságok. A be nem jelentett esetek elsősorban véleménye szerint azért következnek be, mert mivel a vadásztársaságok tehetetlenek és nem kapnak kilövési engedélyt a medvékre, ezért a lakosság, ahol csak teheti, önerőből próbálja megoldani a problémát. A lakóhelyükön és a környezetünkben igyekeznek mindenféle csapdákkal, illetve mérgezéssel apasztani az állományt, ami azonban nem megengedett, így ezért nyilvánvalóan ezeket az eseteket igyekeznek titokban tartani az itt élő emberek.

Mind az emberi élet, mind pedig a háziállatok és a termés védelme érdekében szükséges az, hogy csökkentsék a medvék létszámát, illetve hathatósan lépjenek fel a probléma elhárítása érdekében. A romániai vadgazdálkodási szabályozás nemzeti kincsnek nyilvánította az ország területén élő vad állatokat, és ezek állományának megóvását és őrzését a vadásztársaságoknak adta ki feladatul. A társaságok semmilyen hasznot nem tudnak húzni ebben az esetben, ami a működésüket és fenntartásukat nehezíti meg. A medvék őrzése és védelme költségekkel jár, ám kilövési kvóta nincs, ami bevételt jelenthetne ezeknek a szervezeteknek. A szakemberek véleménye szerint a politikai élet szereplőinek romániai szakértőkkel kellene egyeztetniük a hathatós megoldások elérése érdekében, és nem pedig a kívülről jövő nyomásnak engedve a zöld szervezetek által elvárt intézkedéseket kellene fogyanatosítani.

Szintén problémának definiálják azt a tényt is, hogy a kilövések megszűnésével csak minimális mértékben vannak zavarva az állatok, és emiatt elvesztették az embertől való félelemérzetüket, ami egyre gyakoribb esetekben veszi rá őket arra, hogy emberlakta

területeken is keressék a táplálékukat. A vadgazdálkodási szakemberek egyértelműen amellett a vélemény mellett foglalnak állást, hogy a legnagyobb populációkat eltartó területeken több száz egyed kilövése és az állomány apasztása tudná csak megoldani hathatósan ezt a problémát.

3. Anyag és módszer

3.1 A medvék médiamegjelenésének vizsgálata

A következőkben szeretném ismertetni azt, hogy milyen módszerrel és hogyan vizsgáltam meg a medvék és emberek között kialakult konfliktusok médiában történő megjelenését. Mint az már korábban említésre került, elsősorban három nagy hírportált, illetve azok archívumát vettem alapul. A transindex.ro, a maszol.ro, illetve a székelyhon.ro weboldalakon az adott időszakra, tehát 2019 és 2022 év vége között megjelenő medvékkel kapcsolatos híreket szűrtem le az internetes keresőprogramok segítségével. Elsősorban az előbb említett weboldalak, és a Google keresőjét használtam. Csak az olyan hírek kerültek be a vizsgálatba, amelyek konkrétan a medvék által okozott károkról, illetve az emberek elleni támadásokról szóltak. Az olyan hírek, amelyek a felmérésem szempontjából nem voltak relevánsak (medvék élettana, állatkerti hírek), nem kerültek felhasználásra.

A felhasznált keresési kulcsszavak a következők voltak:

- medvelétszám Hargita megye
- medvetámadás
- medve kilövés
- medvekár
- medve áttelepítés
- medveállomány szabályozás

Az így kapott eredményeket Excel táblázatban jelenítettem meg. Igyekeztem az egyes cikkek összevetésével kiszűrni azokat az eseményeket, amelyek ugyanarra a konfliktusra utaltak, illetve mind a három weboldalon egyaránt megjelentek. Ezek a híradások természetesen számszerűen belekerültek az általam készített statisztikába, mert mindegyik önálló médiahírnak számít, azonban az ugyanarra az eseményre vonatkozó híreket egyetlen

észlelésként kezeltem. Vagyis például egy medvetámadásként lett kezelve egy ilyen híresemény, de három különböző médiamegjelenésként lett feltüntetve. A feljegyzett adatok összesítésével kaptam meg a táblázatos formában rögzített eredményeket, amelyek mélyebb kielemezése fog a folytatásban megtörténni. Külön lettek vizsgálva az emberek elleni támadások, valamint a medvék általi károkozások.

A maszol.ro weblap (Új Magyar Szó) talán a legismertebb és legnépszerűbb oldal az olvasók körében. 2012-es alapítása óta folyamatosan igyekszik megújulni, és hitelesen közvetíteni a helyi és a világ híreit. Az egyik legismertebb közösségi médiában 118.234 kedvelése van, és 13 657 ember követi.

A Transindex.ro oldal 1999-ben jött létre a Nextra Kft és az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság szponzorálásával. 2002 őszén felületük megújult. Azonban 23 évnyi működés után 2022-ben a teljes szerkesztősége felmondott, ami a működésében jelentős problémákat generált.

A Székelyhon.ro hírportál több nyomtatott lap (Vásárhelyi Hírlap, Udvarhelyi Hírmondó, Csíki Hírlap) internetes felületeként került megalapításra 2009-ben. Nagyságát és híradásainak számát tekintve ez mondható a legnagyobbak a vizsgált felületek közül. A közösségi oldalakon 135.784 ember kedveli, és 141.489 követi napi szinten.

A kapott eredményeket ábrán bemutatva egyrészt külön mutattam be a medvetámadásokról, és külön a medveészlelésekről, illetve a kérdés politikai vonatkozása kapcsán írott cikkeket is. Ugyan mind médiamegjelenést kapott, azonban kategorizálva őket tartalmilag, eltérő eredményekről tudtam beszámolni.

Szintén részét képezte munkámnak a medvetámadások havi lebontásban történő grafikus ábrázolása is. Ennek azért éreztem szükségességét, mert véleményem szerint az adott évszak és hónap befolyásolja a megjelenéseiket, ezáltal a kialakult konfliktusok számát is. Minden ábra után szöveges értékelést is készítettem az eredmények könnyebb értelmezésének érdekében.

3.2 A Hargita megyei medveállomány létszámának vizsgálata a szabályozások tükrében

A vizsgálat szempontjából úgy gondolom, hogy kicsit nehéz helyzetben voltam, mert a hivatalos statisztikákat illetően elég nehéz volt megfelelő forrásokat találni. Gondolok itt elsősorban arra, hogy megfelelő állomány becslés és annak közzétett eredményei csak nagyságrendileg megállapított számokat tartalmaznak, és ezek a becsült értékek sem teljesen

pontosak. Tehát nem konkrét létszám került megállapításra a felmérések során, hanem néhány száz darabos becslési intervallumok lettek felállítva a hivatalos szervek által.

Ezt a vizsgálatot azért végeztem el, hogy bebizonyítsam, az elmúlt három évben a Hargita megyei, illetve összességében a teljes Romániai medvelétszám megemelkedett a védelmi intézkedéseknek köszönhetően. Ez pedig azt eredményezte, hogy a több medve miatt gyakoribbak lettek a konfliktusaik az emberekkel, több támadást, illetve több károkozást regisztráltak ennek következtében. Ezt számadatokkal tudtam alátámasztani. Az adatokat elsősorban a romániai Környezetvédelmi Minisztérium felmérései, illetve a publikációkban megjelent adatok alapján tudtam bemutatni. A kapott értékeket a korábbi évek adataival hasonlítottam össze, amiből egyértelműen látható a nagyságrendi változás.

Grafikusan lettek egy ábrán megjelenítve az érintett területen megvalósult és engedélyezett kilövések. Az ábrán a három leginkább érintett székelyföldi megyére vonatkoztatva mutattam be azokat a statisztikai számokat, amelyek a medvék általi veszélyeztetést csökkenteni kívánó lelövéseket mutatják be, majd értékeltem a bemutatott adatokat.

Szintén külön ábrán mutattam be a medvék által a háziállatok körében véghezvitt pusztítást is. Ezeket azért tartottam fontosnak bemutatni, mert egyrészt nagyságrendileg érzékeltetik a konfliktusok bekövetkezésének egyik okát és számát is, másrészt pedig ezeknek a károkozásoknak egy jó része is megjelent a médiában.

4. Eredmények

4.1 A 2019-2022 közötti medve-ember konfliktusok a médiában

A medvekérdés az elmúlt 2-3 évben nagyobb lakossági és politikai visszhangot kapott. Emiatt történt meg az, hogy a korábbi vizsgálatomnál 2013-2019 közötti médiamegjelenésekkel jóval nagyobb mennyiségben találkozhattunk medvetámadásokról, illetve a helyzet törvényi szabályozásáról szóló beszámolókkal jelen munkámban. Ebben már a 2019 és 2022 decembere közötti, tehát a Covid-19 járvány időszakára vonatkozó éveket vizsgáltam meg. Ennek eredményét a második táblázatban mutatom be.

2. táblázat: Erdélyi medvekárookra vonatkozó hírek száma évekre lebontva 2019-2022 között

Év	Transindex	Maszol	Székelyhon
2019	12	21	26
2020	8	56	133
2021	14	173	224
2022	8	65	155
Összesen	42	315	538

Forrás: saját szerkesztés

A vizsgálatomat a korábban említett, közeli és hiteles forrásnak tekinthető weboldalak segítségével folytattam. A korábbi időszakhoz képest jóval magasabb számokat mutatnak az eredmények. A 2019-es évben a már említett online petíció, és medvekérdés politikai visszhangja indított el nagy változásokat. A Transindex.ro teljes szerkesztősége felmondott 2022-ben, ezért nekik csak az oldal működésének időszakáig jelentek meg cikkeik. A Maszol és a Székelyhon portálokon ezzel szemben már jóval több ilyen jellegű cikket találtam. Ez leginkább a 2021-es évre igaz, amely mind a három portálon a legkimagaslóbb esetszámokat hozta. Ebben az évben a maszol.ro oldalon 173, míg a Székelyhon portálon 224 medvével kapcsolatos találatot adott ki a kereső. A vizsgált négy év tekintetében a transindex.ro oldalon összesen 42, a maszol.ro oldalon 315, és a Székelyhon portálon 538 alkalommal jelentek meg valamilyen medvével kapcsolatos cikkek. Mindösszesen ez 895 híradást jelöl, szemben a korábban vizsgált nyolc évvel, amikor is mindösszesen 211 cikkről tudtam beszámolni.

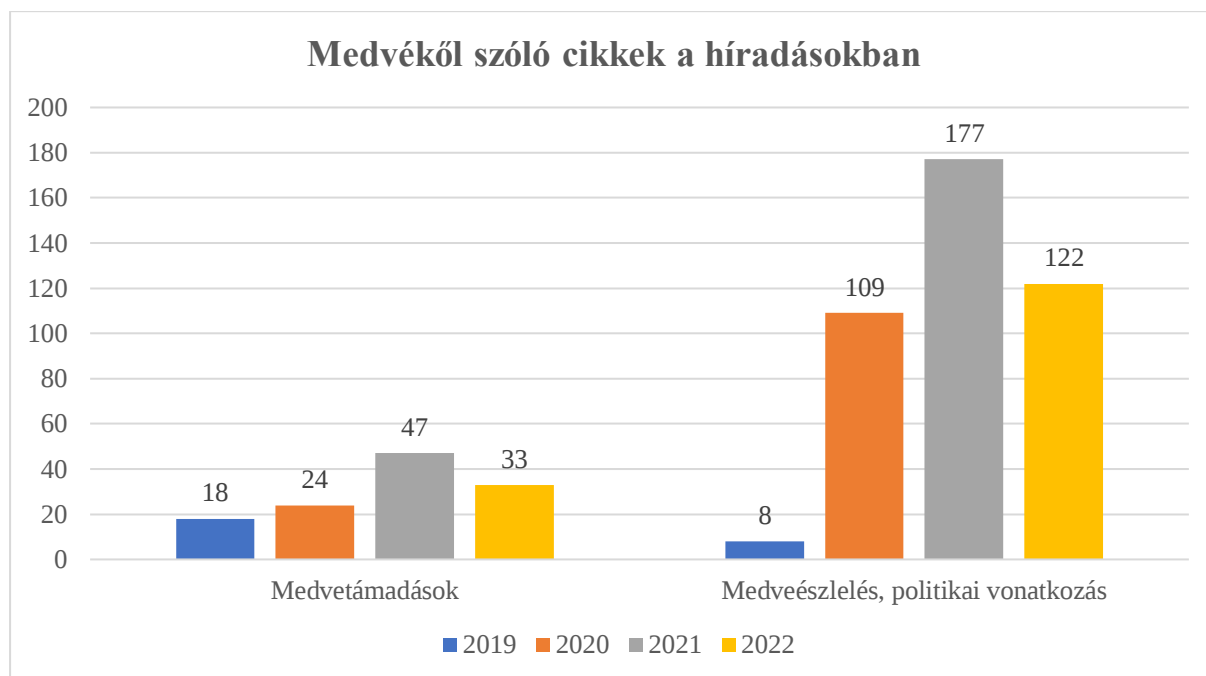
Azt el kell mondanom, hogy a 2019-es év tekintetében átfedésről beszélhetünk, hisz ez az év mind a két vizsgált ciklusban megjelenik. A medvék híradásokban való megjelenésének gyakoriságát, mint azt már korábban is említettem, alátámasztja a törvényi szabályozás változása, a kilövések megtiltása, ezáltal a populáció nagyságának növekedése, amely azt eredményezte, hogy a nagyobb egyedszám következtében jóval gyakoribbak lettek a medvék és az emberek között kialakult konfliktusok.

Azt is érdemesnek tartom megemlíteni, hogy a három vizsgált online felület mellett egyéb, tőlük független weboldal is több alkalommal cikkezett különböző medvetámadásokról. A hazai ismert és nagy látogatottságnak örvendő független oldalak, mint például az MTI, az Index, vagy például az Origo is beszámolt egy-egy kirívó esetről, általában olyanokról, ahol személy elleni támadás történt, és súlyos sérülés vagy haláleset lett a következménye. Szintén több olyan publikációt is olvashattunk ezeken az oldalakon, amelyek a kérdéskörrel kapcsolatos háttérinformációkról szóltak, mint például a politikai szabályozás, vagy éppen az

üggyel kapcsolatban elindított petíció. Azonban mivel alkalmanként megjelenő hírekről van szó, és az oldalak általánosságban és aktualitásukban jelentették meg ezeket a híreket, így ezek a konkrét elemzéshez nem szolgáltatnak megfelelő alapot.

Most részletesebben is szeretném megvizsgálni az emberek és a medvék között kialakult konfliktusokról szóló, a médiában megjelent híradásokat. Mivel 2019 és 2022 között a vizsgált négy évben ugrásszerűen megnöttek a hírportálokon a medvékkel kapcsolatos publikálások számai, ezért teljesen más eredményekről tudok beszámolni a korábbi időszakhoz képest. A hírek jellegét vizsgálva a támadások gyakorisága, a jogszabályi változások, valamint a különböző medvékkel kapcsolatos lakossági reakciókból született cikkekből kifolyólag a megtalálható publikálások csak egy bizonyos része szól konkrétan medvetámadásokról, míg az összes többi az ezzel kapcsolatos véleményeket, illetve lakossági és politikai reakciókat veszik górcső alá. Ebből kifolyólag a nyolcadik ábrán mutatom be azt, hogy az összes megjelent és megvizsgált híradás lebontva milyen arányban tartozik a konfliktusok, illetve az egyéb medvékkel kapcsolatos híradások csoportjába.

8. ábra: 2019-2022 közötti medvékről megjelent híradások tartalmuk és évek szerinti bontásban



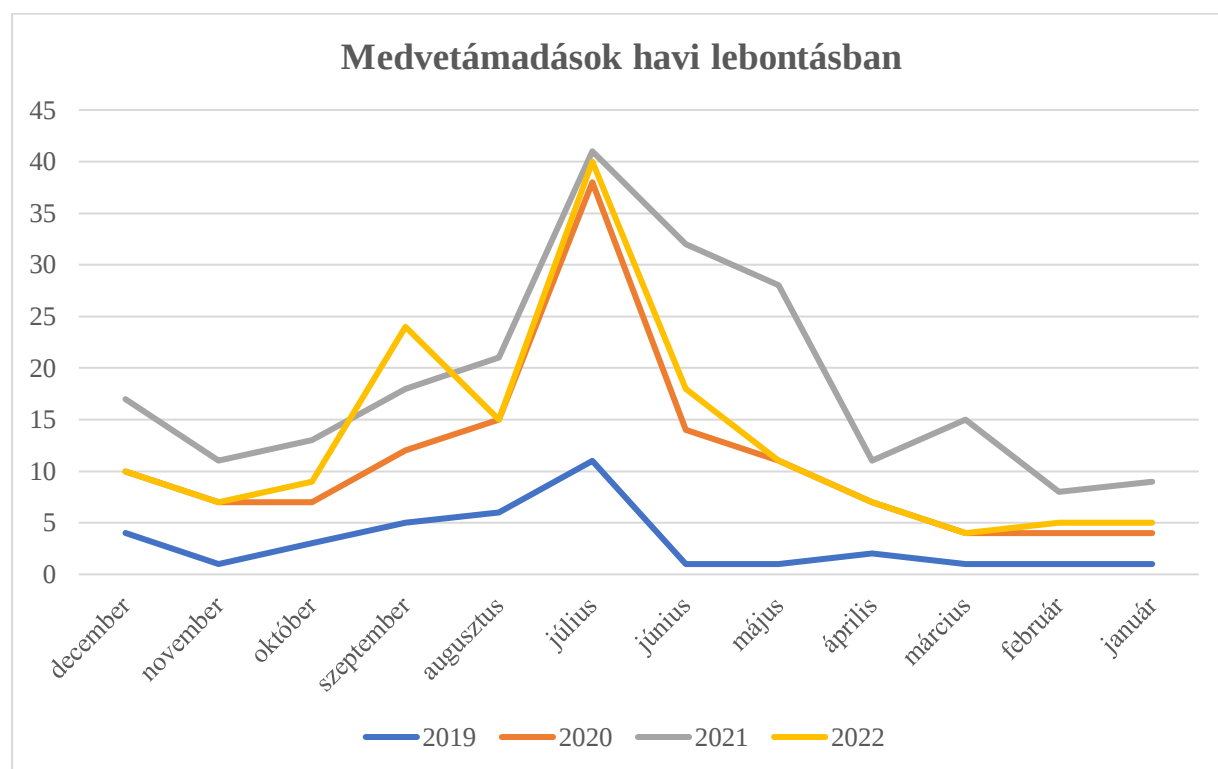
Forrás: saját szerkesztés

Az ábra elemzéséből nagyszerűen kitűnik, hogy minden vizsgált év tekintetében elsősorban a kérdéskörrel kapcsolatos egyéb hírek nagyságrendje vette át a vezető szerepet a

konkrét támadásokkal kapcsolatos cikkekkal szemben. Sokkal többet lehetett olvasni a medve-ember konfliktusok politikai hátteréről, a szabályozás változásáról, illetve a kilövéses korlátozásáról és az ügyben indított petícióról, mint azokról a tényleges támadásokról, amelyek személyi sérülést vagy nagyobb mértékű anyagi kárt okoztak. Arányaiban vizsgálva 2020-ban 22%, 2021-ben 26%, és 2022-ben 27%-a szólt az összes híradásokról a konkrét medvetámadásokról, kivételt egyedül a 2019-es év képez, amikor körülbelül az összes médiában megjelent cikk, mint egy kétszerese medvetámadásokhoz kapcsolódó, és csak a többi tartalmaz egyéb vonatkozásokat is.

A következő, a 9. ábra havi lebontásban igyekszik bemutatni medvetámadások megjelenésének időpontjait.

9. ábra: A medvetámadásokról szóló híradások havi lebontásban



Forrás: saját szerkesztés

Az ábrát elemezve legelőször is azt ütközik szembe, hogy a tavasz végétől az ősz elejéig tartó időszakban, vagyis májustól szeptember végéig találjuk meg minden évben a legtöbb medvékre vonatkozó híradást. Ez azért van így, mert a nyári meleg időszakban, amikor már a bocsos anya medvék is kimozdulnak és intenzíven keresik az állatok a táplálékukat, jóval nagyobb területen mozognak, és mivel kevésbé tartanak már az embertől, így sokkal nagyobb

gyakorisággal fordulnak elő lakott területek közelében. Szintén alapul szolgál a medvék és emberek között kialakult konfliktusok számának növekedéséhez az a tény is, hogy ebben az időszakban a legintenzívebb a mezőgazdasági termelés, ekkorra esik a növénykultúrák rügyezése majd termőre fordulása, valamint a gazdasági állatok kihajtása és legeltetése ekkor valósul meg, vagyis nagyobb területen találnak élelmet maguknak az állatok.

Emellett természetesen a legelőre kihajtott állatok kevésbé vannak védve a külső hatásokkal szemben, mint például egy pajtában vagy zárt épületben, tehát könnyebb az elejtésük is. Ezek a megállapítások korábbi vizsgálatokkal is alá vannak támasztva. Ilyen jellegű vizsgálatokról szóltak például a Persson és munkatársai által 2001-ben megírt tanulmányában közzétett eredmények is. Az emberekkel kapcsolatos támadások vonatkozásában pedig megállapítható az a tény, hogy az intenzív tavaszi és nyári munkák során, amikor a földeken, az erdőkben, vagy az állatok körül dolgoznak az emberek, jóval nagyobb eséllyel találkoznak medvékkel. Az erdei gyümölcsök és termények begyűjtése, a gombaszedés, a kisparcellás szántóföldi növények betakarítása, és a jó idő következtében jelentősen megnövekedő turistaforgalom mind-mind olyan tényezők, amelyek nagyobb lehetőséget és esélyt teremtenek a medvék számára, hogy emberekkel találkozzanak.

Azt is ki kell hangsúlyozni, hogy ez csak a regisztrált és a bejelentett károkozásokat jelenti, és nem tartalmazza azokat a tényleges eseteket, amelyekről nincs a hatóságoknak tudomása. Az esetszámok növekedése köszönhető annak is, hogy körülbelül a becslések szerint mintegy 7,5-8 százalékkal nőtt a medve populáció 2019-hez képest.

Az emberrel szemben elkövetett támadások esetében két év alatt összesen 47 regisztrált esetet jegyeztek fel Románia teljes területén. Ebből Hargita megyében 14 ilyen jellegű támadás történt. Érdekes megjegyezni azt is, hogy az egyik híradás szerint körülbelül 320 esetben kellett a rendőrségnek intézkedést végrehajtani a medvékkel kapcsolatos bejelentések miatt 2022-ben. Ehhez képest 2021-ben ugyanebben az időszakban 472 riasztást kaptak. A cikk megemlíti azt is, hogy ez az intézkedés a medvék lakott területről történő eltávolítását, illetve elriasztását jelenti elsősorban. Gheorghe Suciu, a Hargita megyei csendőrfőkapitányság szóvivője elmondta, hogy október vége és november 2. hete között 4 bejelentést kaptak medvék miatt, ami csupán csak a felét teszi ki a 2021-es év ugyanezen időszakához képest a riasztások tekintetében. Elsősorban a lakott területen kóborló és élelmet kereső állatok eltávolítása volt a feladatuk, ami problémamentesen sikerült, és sem személyi sérülés, sem pedig anyagi kár nem keletkezett. Minden egyes ilyen eset után a hatóság emberei még egy ideig a helyszínen maradnak, hogy meg tudjanak győződni arról, hogy az adott példány valóban eltávozott-e és nem tért vissza a helyszínre ([http18](http://18)).

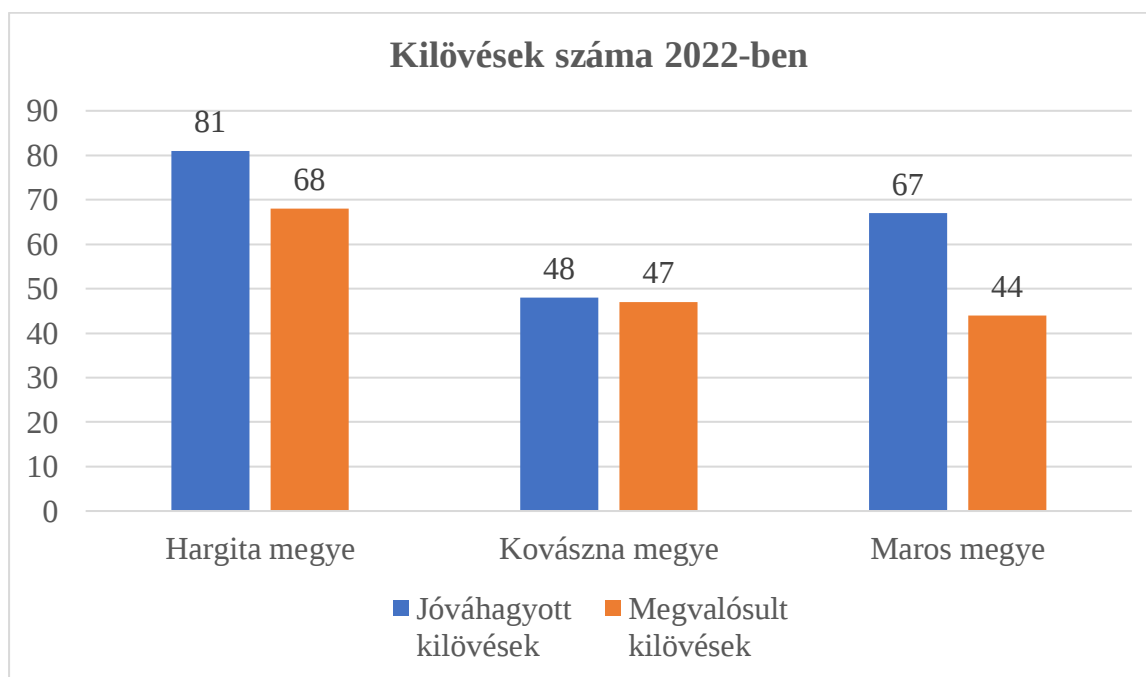
4.2 A Hargita megyei medveállomány nagyságának felmérése 2019-2022 között

Kiss Judit korábban említett cikkében ([http13](#)) nyilatkozik arról Benke József, hogy az állomány szabályozás korlátozásának bevezetése óta már hat-hét olyan nemzedék is világra jött a medvék között, amelyek egyáltalán nem félnek az embertől. A 2016-ban született bocsok azóta ivaréretté váltak, és újabb utódokat képesek nemzeni és a világra hozni, ami szintén csak az állomány nagyságát növeli. Az állomány apasztását csak kivételesen indokolt esetekben engedélyezik, és a szükséges évi 4-500 egyed kilövése helyett 2019. július óta az országban mindössze csak 243 darab medve lelövését engedélyezték. Emelett 25 példány került befogásra és áthelyezésre, amelyek a tapasztalatok szerint vagy visszavándoroltak eredeti élőhelyükre, vagy pedig az áttelepítés helyén is folytatták a korábbi deviáns, emberre veszélyes viselkedési formájukat. A minisztérium által közzétett, erre vonatkozó adatok három táblázatban kerültek bemutatásra, amelyek tartalmazták azt, hogy mely településekről kérvényezték a medvék kilövését, milyen indokkal történt a kérvényezés, illetve áthelyezés vagy pedig lelövés szerepelt-e a beadott kérelemben. Szintén fel van tüntetve az, hogy a beérkezett kérések közül melyik került jóváhagyásra, illetve a jóváhagyott kérések sikeresen lettek-e teljesítve.

A kimutatások szerint a 2019. és 2022 nyár eleje közötti időszakban csak a kérelmeknek körülbelül 50%-a került a szaktárca által elfogadásra. Szerepel a táblázatban az is, hogy a 2022-ben életbe lépett jogszabályi változás lehetővé tette a megelőző jellegű beavatkozások elvégzését, azonban az elutasítások mértékéről, illetve pontos számáról már nem közöl adatokat. 2022. április közepe óta csak 43 %-át sikerült végrehajtani az engedélyezett kilövéseknek, míg a korábbi szabályozás által engedélyezett állománygyérítés mintegy 80%-ban valósult meg. Arról is beszámol a Minisztérium, hogy körülbelül 75%-a három székelyföldi megyében történik meg az országban az engedélyezett kilövéseken belül.

A statisztikai adatokat vizsgálva az derül ki, hogy 2020 és 2022 között 47 regisztrált és bejelentett emberre veszélyes, vagy embernek sérülést okozó medvetámadás történt Romániában. 6,8 millió lej értékben okoztak a medvék gazdasági kárt, ami 2974 regisztrált esetet jelent ([http14](#)). Ebben az időszakban, Hargita megyében 14 alkalommal támadtak a medvék emberre, és az előbb említett kár közel fele, tehát 3,4 millió lej körüli értékben Hargita és Maros megyében keletkezett. Az ötödik ábrán mutatom be azt, hogy ezek kapcsán a hatóság által engedélyezett és megvalósult kilövések száma a 2022-es évben miként alakult.

5. ábra: A 2022 októberéig jóváhagyott és megvalósult kilövések száma Székelyföldön



Forrás: saját szerkesztés

A megvalósult kilövésekkel szemben áll a környezetvédelmi szaktárca által elkészített állománybecslés, amely alapján körülbelül 6450 és 7200 közé tehető a román állam területén, szabadon élő medvék száma. Ebből a nagyságrendből a vadásztársaságok által elvégzett becslések alapján úgy gondolják, hogy Hargita megyében közel kétezer, Kovászna megyében mintegy 1600, és Maros megyében pedig 1300 körüli a medve populáció nagysága. Csak Hargita megyében ez körülbelül mintegy 200 db-os emelkedést jelent. A korábbi szabályozás alapján 2019-ben Hargita megyében 14 példány kilövését kérték a vadásztársaságok, amiből nyolcra kaptak engedélyt. Maros megyében ez a szám 12 kérvényezett és 5 megvalósult, Kovászna megyében pedig hét kérvényezettből négy medve lelövése került engedélyezésre.

Az adatok elemzéséből azt is megtudhatjuk, hogy az ország egyéb területén is lettek kérvények benyújtva. Arges megyéből 10, Suceava megyéből szintén 10, és Prahova megyéből 6 ilyen jellegű kérelem érkezett be, amiből Argesben négy, és Prahova-ban három medve le vadászása került engedélyezésre. Suceava megyében minden kérvényezett lelövés elutasításra került (<http14>).

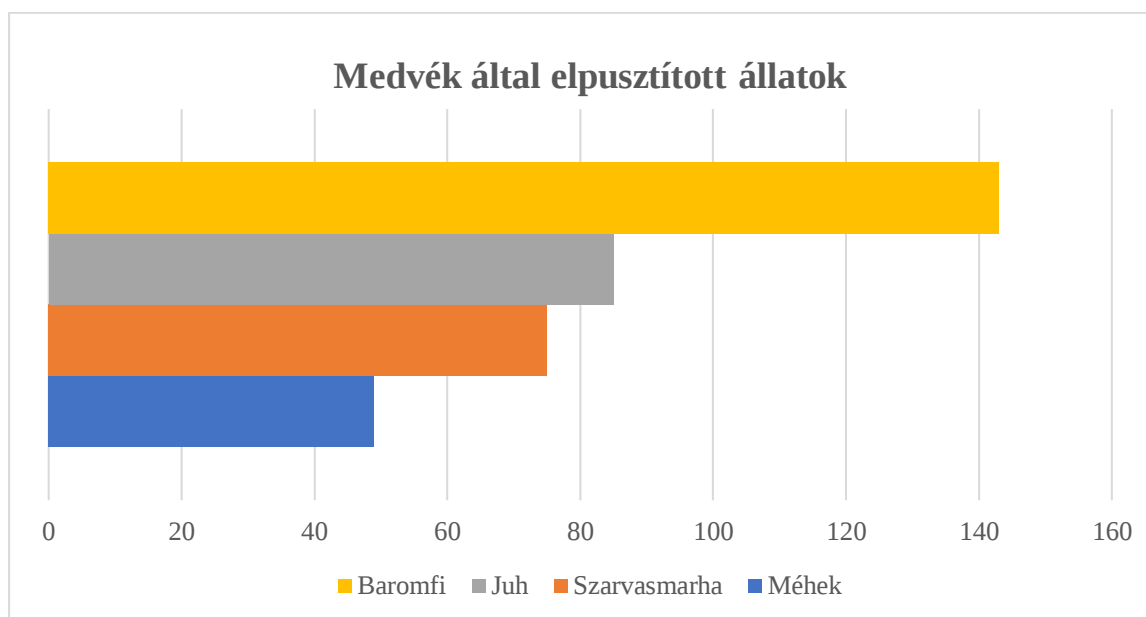
A problémás egyedek számának meghatározásakor egyes szakértők azon a véleményen vannak, hogy nem minden esetben hitelt érdemlőek az adatok, mert elgondolásuk szerint

ugyanazon egyedek több területen, illetve megyében is számlálásra kerültek. Csak viszonyításképpen érdemes megjegyezni azt, hogy a 2016-os évi állomány becslés adatai szerint mintegy 6000 és 6700 közötti egyedszámú medve populációt tartottak nyilván az országban. Ehhez képest a hat évvel későbbi adatok már mintegy 500-zal több medvéről adnak számot. Ez a növekedés jól érzékelteti azt, hogy a kilövések betiltása milyen mértékben járult hozzá az állomány nagyságának gyarapodásához ([http15](#)).

Dan Iamandi, a Hargita Megyei Csendőrség vezetője egy nyilatkozatában elmondta azt, hogy ameddig a medvék miatti riasztások száma 2019-ben 111 darab volt, 2020-ban már 200. Véleménye szerint ezekben az esetekben a legnagyobb probléma az, hogy az emberekben, sok esetben nagyobb a kíváncsiság, mint a medvéktől való félelem. Ugyan a RO-Alert rendszer figyelmeztetését észlelik ezek az emberek, de sokszor nemcsak a helyszínen maradnak, hanem más kíváncsiskodók is megjelennek ott, hogy le tudják filmezni a hatóság intézkedését és magát a medvét is. Ez a tevékenység viszont megnehezíti a rendőrök feladatait, hiszen a több ember, illetve kialakuló kisebb tömeg akár fel is ingerelheti és védekezésre és készítheti a medvét és emiatt fokozottabb figyelemmel kell lenniük a személyi sérülések megelőzésére. Szintén elmondta a megyei csendőrség vezetője, hogy 2022-ben nem volt olyan Hargita megyei település, amelyről ne érkezett volna bejelentés a medvék jelenlétéről, vagy káros tevékenységéről. A veszélynek leginkább kitett településekkel kapcsolatban elmondhatom azt, hogy a legkisebb tanyáktól és falvaktól kezdve egészen a nagyvárosi környezetig mindenhol megjelennek a medvék. Nagyobb városok, mint Tusnádfürdő, Csíkszereda, Gyergyószentmiklós vagy Székelyudvarhely mellett gyakran szerepel a híradásokban Borszék, Balánbánya, Parajd. Szintén gyakori a Bögöz, Libán, Csíkpálfalva, Csíkszentdomokos és Kápolnásfalu települések említése is ([http19](#)).

Szeretnék kicsit kitérni arra, hogy mint azt korábban már említettem, a konfliktusok nagyobb része állatok elleni támadást jelent, és a gazdasági állatok elpusztításáról szóló cikkekkel találkozhatunk ezért nagyobb mennyiségben a híradásokban. Pontos adatokat nehéz találni, mert adott esetre vonatkozóan némely cikk megemlíti a kár nagyságát, a leölt állatok számát, de általában csak az elpusztult állat fajtát és megközelítőleges adatokat szolgáltat. A korábban említett vonatkozó összesített kártételek nagyságrendjét a 6. ábrán mutatom be.

6. ábra: A medvék által elpusztított állatok nagyságrendje



Forrás: saját szerkesztés

Ezt támasztják alá a különböző vadkár bejelentések is, amelyek legnagyobb része medvéktől származik. A 2022-es évben például ebben az időszakban 135 esetben jelentettek medve kárt, és csak három esetben a farkasok általi károkozást. Az egyéb vadállatok által okozott gazdasági kár elsősorban a nagytestű növényevőktől, szarvasoktól és őzekről származnak. Az adott évben 85 juh, 143 baromfi, 75 szarvasmarha és 49 méhcsalád elpusztításáról érkezett bejelentés a lakosság részéről.

A korábban említett okból kifolyólag, miszerint a különböző kártételek száma nem minden esetben van feltüntetve, illetve erre vonatkozó teljesen hiteles statisztika nem létezik, ezért azt csak nagyságrendileg és a híradásokban megjelentek alapján tudom ábrázolni. Ezek alapján elmondható az, hogy a legnagyobb mértékű pusztítást a kistestű baromfik körében viszik véghez, amelyek könnyű prédák és egyszerűen hozzájuk tudnak férni a medvék. Egy tyúkudvarba beszabaduló egyed például több állatot is gyorsan el tud pusztítani, és ha megzavarják a helyszíni fogyasztásban, akkor az könnyen magával is tudja vinni. Az ilyen könnyű zsákmányra hamar rákapnak a medvék, és rendszeresen beépítik azt a táplálkozásukba. Nagyságrendileg a következő szinten a juhok állnak, amelyek közepes termetű állatok, és beszorulva egy akolba, vagy a legelőn összetérelve egy szűk helyre, nem tudják magukat megvédeni. Ebből következik az, hogy mivel Hargita megyében nagy

számban találhatók ezek a kérődzők (meg a kecskék is), és a nyári időszakban legeltetve vannak, ezért nagy területen megtalálják őket a medvék.

A szarvasmarhafélék, illetve a lovak is szerepelnek a zsákmányállatok között, ám ezek a nagytestű állatok már kevesebb alkalommal, illetve ezek őrzése és védelme fokozottabb, védekező képességük nagyobb, ezért nehezebb őket elejteni. A méhcsaládokat említeném még meg, amelyek mivel rögzített helyen találhatók meg a kaptárak, ezért hozzájuk férve nagy mennyiségű mézet tudnak megszerezni a medvék. Azonban a mézhez való jutás a kaptár tönkretételével jár, és az elpusztuló vagy elvándorló méhek is jelentős anyagi kárt okoznak a tulajdonosaiknak. Mindenképpen el kell mondani azt, hogy ha nagyobb létszámú állatállományba szabadul be egy medve (nyáj, csorda, baromfiudvar), akkor nem csak egy állatot öl meg. Ebből kifolyólag egyetlen alkalommal is olyan nagymértékű pusztítást képes előidézni, amelyet sok esetben nem képes a gazdálkodó átvészelni.

Szintén említést kell még tennünk arról is, hogy nemcsak az előzőekben említett ember elleni támadások, illetve állatállományban és mezőgazdaságon kultúrákban történt káreseteket jegyeznék fel a híradások, hanem vannak úgynevezett ezeken felül keletkező károkról történő beszámolók is a vizsgált cikkekben, amelyek egyéb vagy járulékos károkozásokról szólnak. Ezek közül a leggyakoribbak az egyéb háziállatokra történő támadások (kutya, macska, más házi kedvencek), a meglévő ingatlanokban történt károkozások, mint például a melléképületbe vagy házba való betöréskor a nyílászárók megrongálása, kerítések tönkretétele, ingóságok megrongálása, vagy a konyha feldúlása közben keletkezett egyéb anyagi károk. Szintén megemlítenek a híradások néhány olyan medvét, amelyek jól felismerhetők, akár rendszeres gyakorisággal is megjelennek emberi környezetben, és elmondható róluk az, hogy különféle tevékenységekre specializálódtak. Ilyenek például azok az állatok, amelyek kifejezetten a baromfiféléket vagy pedig a juhokat választják zsákmányállatul.

5. Következtetések és javaslatok

Ebben a fejezetben szeretnék olyan megállapításokat tenni, és levonni a megfelelő konzekvenciákat az összegyűjtött és megvizsgált események kapcsán, amelyek általánosságban megállják a helyüket, és megfogalmazni néhány olyan javaslatot, amelyek nem csak az én elgondolásom szerint állják meg a helyüket, hanem más független vagy szakértő személyek által is elhangzottak már. Általában elmondható az a következtetés, hogy a medvékkel kapcsolatos jogi szabályozás megváltozása és a medvék védelme érdekében bevezetett intézkedések, a kilövési kvóták eltörlése a populáció nagyságának növekedését okozták. A megnövekedett állatlétszám és a háborgatás kisebb mértéke azt eredményezte, hogy a medvék kevésbé félnek az emberektől, illetve a beszűkülő élettér következtében kisebb terület jut egy-egy példányra, és emiatt lakott területen is keresik az élelmet.

Az élelemszerző területek nagyságának növekedése, kiterjedése és a lakott területek gyakoribb látogatása következményként vonja maga után, hogy gyakrabban találkoznak emberrel, és emiatt többször alakul ki medvék és emberek közötti konfliktus is. A megfelelő megoldás a probléma elhárítása érdekében a megfelelő állomány szabályozás elvégzése lenne. Az már korábban említésre került, hogy közel nyolc százalékkal nőtt a populáció létszáma, ez azonban ivari és életkorbeli összetételében is megváltozott. A fiatalabb egyedek létszáma megnőtt, és az idősebb, nagytestű hím példányok, amelyek nagyobb területet birtokolnak, jóval kevesebben vannak. Ezek a kifejlett hímek a bocsok világra jötte után a gyengébb egyedeket elpusztítják és megeszik, így egyfajta állomány szabályzó szerepkört is betöltenek. Ennek hiányában minden egyes világra jött bocs, ha csak nem történik vele valamilyen baleset, megéri a felnőttkort, ivaréretté válik és szaporodni is fog. A fiatal egyedek az anyjuktól a könnyű élelemszerzés kapcsán megtanulják azt, hogy a lakott területeken található ételmaradékok és egyéb táplálékforrások kisebb erőfeszítéssel fogják őket ételhez juttatni, mint az erdőben történő élelemszerzés során.

Az elmúlt három év tekintetében vizsgálódva már sok tekintetben tapasztalhatunk változásokat, amelyek többféle okra is visszavezethetők. Először is az uniós nyomás és a román törvényi szabályozás következtében a medvék védettsége kifejezettebb hangsúlyt kapott, aminek eredményeként a populációk létszámának emelkedése következett be. Másrészt a nagyobb állománylétszám következtében az állatok egyre többször jelentek meg lakott települések környezetében, ami a konfliktusok számának emelkedését jelentette. Emellett a médiában is többet cikkeztek ezekről az eseményekről, mind a személyi sérülések, mind az anyagi károk növekedése kapcsán. Másrészt pedig a medvekérdés is nagyobb

politikai visszhangot kapott, ami szintén a médiában megjelenő híradások növekedését eredményezte.

Az emberre történő medvetámadások kapcsán általánosan megállapítható az, hogy a legkevesebb eset történik lakott területen, utcán vagy házak udvarán, a legtöbb kertekben, erdőben, mezőn, vagy az állatok legeltetése közben történik meg. Az áldozatok között a legtöbben a pásztorok vannak, illetve gyerekek és idősek. Míg az első esetben a pásztorok védelmezik a rájuk bízott állatokat, addig a gyerekek és idősek pedig a védtelenségükből és a korukból adódóan esnek áldozatul a támadásoknak. Amíg 2019-ben nyolc esetben olvashatunk emberre történő támadásról, addig az ezt követő években már egyre gyakoribbá válnak az ilyen alkalmak. 2022-ben már csak Hargita megyében 14 emberre történő medvetámadás jelentettek. Az áldozatok életkora sok esetben nem derül ki, azonban az megállapítható, hogy a legtöbbször munkát végző, tehát aktív, 20 és 50 év közé eső ember. Ezt követik a gyerekek majd pedig az idősebb személyek.

A téli és kora tavaszi időszakban, amikor a medvék visszavonultan vészeli át a hidegebb időszakot, jóval kevesebb esetről számolnak be a médiában. Ezek elsősorban azért következhetnek be, mert az enyhébb téli időjárás következtében megszakad, vagy el is marad az állatok hibernációs időszaka, és aktívan keresik maguknak a táplálékot. Ősszel, amikor az erdei termések is nagyobb mennyiségben biztosítanak könnyű élelemszerzési lehetőséget a medvéknek, illetve a makkotelfogyasztó egyéb növényevő állatok is viszonylag szűk területen lehetséges zsákmány állatul szolgálnak, kevesebb ilyen jellegű problémáról érkezik beszámoló. Szintén érdemes megemlíteni azt, hogy az év teljes hosszában általában azok a medvék jelennek meg emberi településeken, amelyek az etetés vagy a korábbi könnyű élelemforrások felfedezése következtében kifejezetten és tudatosan keresik ezeket a helyszíneket.

Ez mind-mind a konfliktusok számának növekedését, valamint a médiában közzétett híradások növekedését idézte elő. Szintén hátrányára válik a kilövés betiltása a populációk gyérítésének, ami a nem megfelelő jogi szabályozás eredménye. Vadászati hatóságok szeretnék azt elérni, hogy úgymond szabad kezet kapjanak a gyors reakciókra és beavatkozásokra. Amennyiben létezne egy erre vonatkozó rendelet, ami engedélyezné nekik sürgős esetekben a gyors beavatkozást, úgy a meglévő kvótákon felül kilövással azonnal képesek lennének reagálni adott helyzetben. Szintén szükséges lenne a jogalkotás abban a kérdéskörben is, hogy személyi sérülés esetén milyen kártérítés illeti meg az érintett személyt, hogyan kompenzálná az állam őket, a felmerülő költségek (nyugdíjazás, esetleges járulékok

kifejezése, vagy sajnálatos esetben a temetési költségek) rendezése mely hatóság kötelessége és jogköre.

Szintén szükség lenne a lakosság tájékoztatásának bővítésére, és annak hatékonyságának növelésére. Nem megfelelő információk birtoklása azt eredményezheti, hogy bár a hatóságok kiadják a riasztás egy adott területre vonatkozóan a medvék felbukkanásáról, ám az nem jut el az érintett lakosokhoz vagy turistákhoz, és ennek következtében a figyelmeztetés ellenére is bekövetkezhet a konfliktus vagy személyi sérülés. Szükség lenne a lakosság szélesebb körű tájékoztatására a medvék életviteléről és szokásairól, és ennek tükrében azoknak az óvintézkedéseknek a megtételéről, amelyek a lehető leghatékonyabban szolgálják a problémák elkerülését.

A vadkárok elhárítása érdekében az elsődleges javaslat szerint lehetőleg az állatok legeltetése kisebb területen és villanypásztorok között történjen, illetve az állattartás megfelelően kivitelezett erős szerkezetű épületekben valósuljon meg, amelyekbe csak nehezen vagy egyáltalán nem tudnak bejutni a medvék. A problémás esetek megtörténtének esetére szükség lenne egy hatékonyabb intézkedési terv bevezetésére. A gyors reagálás és a jelenlegi napokig elhúzódó válaszreakciók kiküszöbölése sokkal hatékonyabb intézkedéseket tennének lehetővé.

A medvék életterében végzett tevékenységekre vonatkozóan fel kell hívni a lakosság figyelmét arra, hogy az éjszakai és az erdőn történő legeltetés lehetőség szerint elkerülendő, illetve a pászorok ne hagyják magukra soha az állataikat. Az állattartó épületek folyamatos tisztítása is nagyon fontos, mert a nem megfelelő módon kezelt és tárolt állati ürülék sok esetben odavonzza a medvéket. Az erdei termések begyűjtésekor azt minden esetben ne egyedül, hanem többedmagával végezze el az érintett személy, és használjon zajkeltő készüléket. Szükség lenne több vadföld létesítésére, és a már meglévő földek folyamatos ápolására. A szabadidős tevékenységek kapcsán az a javaslat fogalmazódott meg, hogy a fokozottabb veszélynek kitett helyeken csak megfelelő védelem mellett jelenjenek meg a turisták, és az erdei, illetve mezei területeken a motorsportokat ne engedélyezzék, valamint szigorúan büntessék azokat, akiket rajta kapnak. Emellett szükség lenne természetesen a medvék kilövési kvótáinak megemelésére, és a beérkezett kérelmek mind gyorsabb, akár 24 órán belüli elbírálására. Mindenképpen szükséges az észlelés és a beavatkozás közötti időszak lecsökkentése.

Végezetl ebben a fejezetben szeretném a munkám elején feltett kérdéseket megválaszolni. A vizsgálat eredményeit figyelembe véve a következő megállapításra jutottam a két kérdés kapcsán.

1, Hogyan változott a medvékkel kapcsolatos hírek gyakorisága az online médiában a pandémiás időszak alatt? Elgondolásom szerint csökkent, mert mindenki a járvánnyal volt elfoglalva.

Ezt a kérdést egyértelműen cáfolni tudom a kapott eredményeim alapján. Bebizonyosodott, hogy 2019-től kezdődően egyre nagyobb média-visszhangot kaptak a medvékkel kapcsolatos kérdések. Ezt bizonyítja az, hogy mind az ember elleni támadások, mind pedig a háziállatok körében végzett károkozásokról megjelent tudósítások gyakoribbak lettek évről-évre. Ennek okaként a medvék védelmében hozott intézkedések, és a kilövések jelentős korlátozása áll. Emiatt megnőtt a létszámuk, és gyakoribbak lettek a kialakult konfliktusok. A pandémiás járvány nem volt befolyással a megjelent hírek számának gyakoriságára. Valószínűsíthető az, hogy a járvány hatásai a megelőző és védelmi intézkedések következtében, és a folyamatos lakossági tájékoztatás miatt a vizsgált területen nem voltak az országostól súlyosabbak.

A karantén bevezetése, és a kijárási tilalmak ugyan azt eredményezték, hogy rövidebb ideig, de kevesebb emberi mozgás történt a medvék élőhelyén. A járvány hatása volt az is, hogy nagyon meggyérült, illetve időszakosan stagnált a turistaforgalom is. Ebben az időszakban kevesebb ember elleni támadás történt, viszont a háziállatok elleni támadások továbbra is fennálltak.

Ekkoriban elsősorban a medvék médiában történő megjelenése a politikai visszhangok és intézkedések, a petíció, és a kilövési korlátozások enyhítése kapcsán volt nagyobb mértékű. A problémák helyi szintű kezelése, illetve annak korlátozása sokféle reakciót váltott ki az emberekből, illetve az újságírókból.

2, Növekedett-e 2021-ben a medvék által okozott konfliktusok tényleges száma, ami miatt szükség lehetett a szabályozások enyhítésére? Véleményem szerint a 2016-ban bevezetett medvevédelmi törvény miatt az állatok elszaporodása negatívan hatott a kialakult konfliktusok számára.

Ezt a kérdést az előzetesen felállított hipotézisem megerősíti. A szigorított védelmi intézkedések, valamint a kilövések jelentős korlátozása, a kvótarendszer alkalmazása rövid idő alatt azt eredményezte, hogy a populációk létszáma megemelkedett. Az élettér szűkülése

párosult a nagyobb medvelétszámmal, ami miatt gyakrabban alakultak ki konfliktusok a medvék és az emberek között. Több lett a támadás, a súlyos személyi sérülés és a halálesetek is. Ennek enyhítésére kellett engedélyeznie a hatóságoknak azt, hogy a kilövési kvótákon felül indokolt esetekben plusz létszámban lőhessenek le medvéket az illetékes szervek. A túlszaporodásból eredő problémákat az áttelepítések nem oldották meg, ezért az állományszabályozás lehetőségét kellett kihasználni.

A hatóságok a növekvő esetszámok miatt felismerték, hogy szükséges indokolt esetekben a benyújtott kérelmek gyors elbírálása, és a területileg illetékes vadásztársaságok részére engedélyezni kell a renitens egyedek kilövését. Ez elsősorban a súlyos emberi sérülésekkel, illetve halálessel végződő támadások alkalmával következett be.

6. Összefoglaló

Dolgozatomban egy sokakat érintő kérdéskört, a romániai Hargita megyében az emberek és a medvék között kialakult konfliktusokat, illetve ezek médiában való megjelenését vizsgáltam meg. Mivel korábban, már 2013 és 2019 között eltelt hét évre vonatkozóan foglalkoztam ezzel a témával, ezért azt szerettem volna megvizsgálni, hogy a 2019 és 2022 között eltelt négy évben milyen mértékű változások következtek be ebben a témakörben.

A retrospektív jellegű kutatás során, a dokumentum-elemzés módszerét alkalmazva, három online hírportál (Transindex, Maszol, Szekelyhon) cikkeit vizsgáltam meg 2019-2022 között. A medve, és néhány, a témát érintő szót gépelve a keresőbe, visszamenőleg megvizsgáltam minden olyan publikált cikket, amely Hargita megyei medvekárokról vagy medvetámadásról számolt be.

Összesen 895 hírközlést vizsgáltam. Az eredmények azt mutatják, hogy 2019 után nagyobb mértékben megnövekedett a medvetámadásokról és károkról szóló cikkek száma. A vizsgált tudósításokban közölt esetek évszakos vizsgálata alapján kapott adatok azt mutatják, hogy a legtöbb medvekár a nyári hónapokban fordul elő. A cikkekben olvasható állatállományban tett károk főleg juhokra, szarvasmarhákra és szárnyasokra vonatkoznak.

Ahhoz, hogy könnyebben értelmezhető és áttekinthető legyen jelen munkám, ezért bemutattam a 2019 és 2022 közötti időszakban bekövetkezett változásokat is, elsősorban a politikai szabályozás területén. Ezen változások nagymértékben megváltoztatták a medvék és az emberek közötti interakciókat, és olyan helyzetet alakítottak ki, amelyről elmondható az, hogy súlyosbodott az előző időszakhoz képest.

Amint a dolgozatomban is bemutattam, a 2016-ban bevezetett medvevédelmi törvény után, a medve állomány túlszaporodásnak indult és véleményem szerint, ez nem szabályozható ha csak kivételes esetekben engedélyezik a kilövésüket, mert ezzel csak az aktuális problémát oldják meg. A probléma megoldását más szakemberekkel is egyetértve, az tudja megoldani ha vissza vezetik az éves kilövési kvótát, amivel állomány szabályozás tudnának elérni.

7. Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretnék köszönetet mondani témavezetőmnek, Dr. Katona Krisztiánnak, aki észrevételeivel és tanácsaival segítette munkámat.

Emellett végtelen hálával szeretnék köszönetet mondani édesanyámnak, aki egyetemi tanulmányaim során mindvégig kitartóan támogatott.

Szeretném köszönetemet tolmácsolni a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem valamennyi oktatójának, hogy egyetemi éveim alatt a tudás és tapasztalat megszerzésében támogattak.

8. Irodalomjegyzék

1. André E. (2014): Csíkszereda. Honismereti Tanulmány. Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
2. Bács J. (2020): Medvekárok mediailizálása Hargita megyében. Szakdolgozat. Szent István Egyetem Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar
3. Bojarska K., –Selva N. (2012): Spatial patterns in brown bear (*Ursus arctos*) diet: the role of geographical and environmental factors. *Mammal Review* 42: 120–143.
4. Dezső L. (2021): Medve. Mark House, Gyergyószentmiklós, 2021 ISBN: 9786068666990
5. Dolson S. (2010): Responding to human-blackbear conflicts: A guide to non-lethal bear management techniques. GetBearSmart Society.
6. Domokos Cs., -Kecskés A. (2007): A barnamedve. Milvus Csoport Madártani és Természetvédelmi Egyesület
7. Domokos Cs., -Kecskés A. (2005): Ragadozók és emberek – lehetséges békésen együtt élniük Romániában? Milvus Csoport Madártani és Természetvédelmi Egyesület
8. Hargita Megye Tanácsa (2015): Hargita Megye Általános Fejlesztési stratégiája a 2015-2020-as időszakra vonatkozóan.
9. Hopkins JB, – Koch PL, – Schwartz CC, – Ferguson JM, – Greenleaf SS, – Kalinowski ST. (2012): Stable isotopes to detect food-conditioned bears and to evaluate human-bear management. *The Journal of Wildlife Management* 76 (4): 703–713.
10. Ion M. (2005): A hargitai barnamedve. Mezőgazda / Planétás Kiadó. Budapest. ISBN: 9632862481
11. Kecskés A. (2017): A barnamedve és az ember konfliktushelyzete napjainkban. Gyergyói Szemle. Természetudományok, 3/1: 171–2018.
12. Maderspach V. (2019): Medve! LAZI Könyvkiadó KFT. ISBN:9789632674056
13. Mertens A., - Ionescu O. (2000): Ursul – Biologie, ecologie și management, Editura Haco
14. Pasitschniak-Arts M. (1993): *Ursus arctos*. Mammalian Species No. 439, The American Society of Mammalogists
15. Pop I.M, –Sallay A. – Bereczky L. – Chiriac S. (2012): Land use and behavioral patterns of brown bears in the South-Eastern Romanian Carpathian Mountains: A case study of relocated and rehabilitated individuals. *Procedia Environmental Sciences* 14: 111–122.

16. Sepsi Á., -Kohl I. (1997): A Kárpáti barnamedvéről (Über den Karpatischen Braunbaren), Erdélyi Múzeum Egyesület
17. Sepsi Á., -Szeley-Szabó L. (2003): Medvéskönyv. A Székelyföld medvéinek helye a Kárpátok barnamedve-populációjában. Szerzői magánkiadás. ISBN: 9730032947
18. Skrbinišek A.M., –Krofel M. (2014): Final report for the pilot action: defining, preventing, and reacting to problem bear behaviour in Europe. European Commission, Brussels.
19. Stenseth N.E., –Lutnaes P.N., –Bjarnadottir V.D., –Dahle B., –Fossum K.H., –Jørgensen P., –Johansen T., –Neumann W., –Opseth O., –Ronning O., –Steyaert S.M.J., –Zedrosser A., –Brønner S., –Swenson J.E. (2016): Seasonal and annual variation in the diet of brown bears (*Ursus arctos*) in the boreal forest of south central Sweden. *Wildlife Biology* 22: 107–116.
20. Swenson J.E., Gerstl N., Dahle B., Zedrosser A. (2000): Action Plan for the conservation of the Brown Bear (*Ursus arctos*) in Europe. *Nature and environment*, No. 114, Council of Europe Publishing
21. Udo G. (2003): Medvék. Tessloff és Babilon Kiadó, Budapest. ISBN: 9789639446199
22. Vajda Gy. (2019): Medve-ügy Romániában.
23. <https://magyarmezogazdasag.hu/2019/12/19/medve-ugy-romaniaban>, letöltés: 2023.02.26.
24. Vajda Gy. (2019): Bevezetik a megelőző kilövési kvótát. Népújság. <https://www.e-nepujas.ro/articles/bevezetik-a-megelozo-kiloevesi-kvotat>(letöltés:2023.02.20)
25. http1: Szabad Európa (2021): Osztrák herceg lőhet ki Románia legnagyobb medvét <https://www.szabadeuropa.hu/a/osztrak-herceg-lohet-e-ki-romania-legnagyobb-medvet/31240706.html> (letöltés:2023.02.20)
26. http2: Cenweb (2022): Barna medve Magyarországon és Európában. <https://centauriweb.hu/fb-rovat/magyarorszag-es-europa-emlosallatai/barna-medve-magyarorszag-es-europaban/> (letöltés:2023.02.20)
27. http3: Wikipédia (2022): Európai barnamedve. https://hu.wikipedia.org/wiki/Eur%C3%B3pai_barnamedve (letöltés:2023.02.20)
28. http4: Maria Iorga (2019): European Brown Bear. <https://kiarayew.com/european-brown-bear/> (letöltés:2023.02.20)
29. http5: Sólyom A. (2019): A Hargita megyei platform munkafolyamata. https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/carnivores/pdf/191119_7_Solyom_Harghitaprocess.pdf (letöltés:2023.02.20)

30. http6: Bükki Nemzeti Parki Igazgatóság (2020): Barna medve (Ursus arctos). <https://www.bnpi.hu/hu/reszletek/barna-medve-ursus-arctos> (letöltés:2023.02.20)
31. http7: Legeaz.net (2014): Ordinul Ministerului Mediului nr. 1575/2014 – aprobarea derogărilor în cazul speciilor urs, lup și pisică sălbatică <https://legeaz.net/monitorul-oficial-678-2014/ordinul-ministerului-mediului-1575-2014>
32. http8: Lege5.ro (2015): Ordinulnr. 1439/2015 pentru aprobarea derogărilor în cazul speciilor urs, lup și pisică sălbatică. <https://lege5.ro/Gratuit/g44dgnjqgi/ordinul-nr-1439-2015-pentru-aprobarea-derogarilor-in-cazul-speciilor-urs-lup-si-pisica-salbatica>
33. http9: Ro-alert.ro (2017): RO-ALERT System. <https://ro-alert.ro/en/about-ro-alert/>
34. http10: Lege5.ro (2018): Ordinulnr. 625/2018 privind aprobarea Planului național de acțiune pentru conservarea populației de urs brun din România <https://lege5.ro/Gratuit/gi4domzvgy4a/ordinul-nr-625-2018-privind-aprobarea-planului-national-de-actiune-pentru-conservarea-populatiei-de-urs-brun-din-romania>
35. http11: Institutul National De Cercetare-Dezvoltare In Silvicultura „Marin Dracea” (2018): Plan de actiune pentru conservarea populatiei de urs brun din Romania. Brasov. <https://www.forbear.icaswildlife.ro/wp-content/uploads/2018/05/plan.pdf>
36. http12: Cdep.ro (2019): PL-x nr. 413/2019. Proiect de Lege pentru modificarea și completarea Legii vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr.407/2006. http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=17797
37. http13: Kiss Judit (2023): A medvék már nem félnek az embertől. Székely Hírmondó. <https://www.hirmondo.ro/gazdasag/a-medvek-mar-nem-felnek-az-embertol/> (letöltés: 2023.02.27)
38. http14: Player.hu (2022): 243 medvét lőttek ki Romániában három év alatt. <https://player.hu/eletmod/243-medvet-lottek-ki-romaniaban-harom-ev-alatt> (letöltés: 2023.02.27)
39. http15: Hvg.hu (2019): Kiszámolták, hány medve élhet Romániában. https://hvg.hu/vilag/20190927_medve_populacio_romania (letöltés: 2023.02.27)
40. http16: Szász Cs. Emese (2019): Székelyföldi medveradar – térképen összegzik a nagyvad észlelésének helyeit <https://szekelyhon.ro/aktualis/szekelyfoldi-medveradar-n-terkepen-osszegzik-a-nagyvad-eszlelesenek-helyeit> (letöltés: 2023.02.27)
41. http17: Székely Hírmondó (2022): Medvetámadás. <https://www.hirmondo.ro/tag/medvetamadas/> (letöltés: 2023.02.27)

42. http18: Maszol (2022): Idén eddig kevesebbszer riasztottak medvékhez Hargita megyében, mint tavaly. <https://maszol.ro/belfold/Hargita-megye-medvek-miatt-iden-tobb-mint-300-alkalommal-riasztottak-a-hatosagokat>(letöltés: 2023.02.27)
43. http19: Maszol (2022): Hargita megye: tavaly rekordot döntött a medvék jelenléte miatt beérkezett segélyhívások száma. <https://maszol.ro/belfold/Tavaly-rekordot-dontott-a-medvek-jelenlete-miatt-beerkezett-segelyhivasok-szama> (letöltés: 2023.02.27)
44. 407/2006-os Vadászatról és a vadállomány védelméről szóló törvény
45. 1575/2014-es számú rendelet
46. 1439/2015-ös rendelet
47. 72/2017 vészhelyzeti rendelet
48. 625/2018-as számú határozat
49. 413/2019. számú javaslat
50. 13/2020 jogszabály
51. Európai Unió 92/43 EGK számú irányelve
52. 2022/723-as környezetvédelmi miniszteri rendelet

9. Nyilatkozat

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és
eredetiségéről

A hallgató neve: Bács János-Zoltán
A Hallgató Neptun kódja: INR44C
A dolgozat címe: A méhek által okozott problémák médiamegjelenései
A megjelenés éve: 2023 Erdélyben 2019-2022 között
A konzulens tanszék neve: Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet
Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023 év Május hó 03 nap

Bács János-Zoltán
Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.